

T.C.

TOKAT GAZİOSMAPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TOKAT İLİ DOĞAL ve
KÜLTÜREL TURİZM DEĞERLERİNE YÖNELİK BİLGİ
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra YARAR

TOKAT

Şubat, 2022

T.C.

TOKAT GAZİOSMAPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TOKAT İLİ DOĞAL ve
KÜLTÜREL TURİZM DEĞERLERİNE YÖNELİK BİLGİ
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra YARAR

Danışman: Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

TOKAT

Şubat, 2022

TEŞEKKÜR

Tez süreci boyunca engin bilgileri, deneyimleri ile sonsuz hoşgörü ve sabır eşliğinde bana yol gösteren, duygu ve düşüncelerimi bir bir dinleyip dönütler veren adımlarımda dokunuşu olan çok kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Ömer Faruk Sönmez hocama teşekkürü bir borç biliyor ve saygılarımı sunuyorum.

Lisans ve Lisansüstü eğitimim sürecinde yoluma ışık olup, “gelecek sizlerle gelecek!” sözünü bire bir bana yaşattıran sayın Doç. Dr. Fatih Yazıcı, Dr. Öğr. Üyesi Dekant Kıran, Doç. Dr. Elif Boyraz hocalarıma tüm kalbimle teşekkürlerimi iletiyorum.

Bununla birlikte veri toplanmasında ellerinden ve gönüllerinden gelen destekleri benden esirgemeyen, araştırmaya da gönüllü katılım sağlama onurunda bulunan değerli öğrencilere bolca sevgi ve minnetlerimi sunuyorum.

Ve son olarak her bir anımda, her ne koşulda olursa olsun ellerini üzerimden çekmeyen, desteklerin en yücesini hediye misali bana sunan kıymetli ailem ve isimlerini arz edemediğim herkese çokça teşekkür ediyorum.

Bu çalışmayı, gönlünde ve zihninde her daim “iyilikler ve iyi kiler” biriktiren herkese armağan ediyor ve yararlı olmasını dileyerek sözlerimi bitiriyorum

ÖZET

ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TOKAT İLİ DOĞAL ve KÜLTÜREL TURİZM DEĞERLERİNE YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Yarar, Büşra

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ömer Faruk Sönmez

Şubat 2022, xv + 75 sayfa

Bu araştırma, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırma 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında Tokat ilçe merkezinde bulunan toplam 517 tane 8. sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Örneklemen seçilmesinde kolayda örneklem türü kullanılmıştır. Araştırmada Çetin ve Gürgil (2014) tarafından geliştirilen doğal ve kültürel miras farkındalık anketinin kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan kişisel bilgi formunda öğrencilere ait cinsiyet, anne ve baba eğitimi, ikametgâh, gelir, öğrencilerin turizme yönelik ders alma durumları ve gezi katılım düzeyleri tespit edilirken ikinci bölümde ise öğrencilerin turizm tercihlerine yer verilmiştir. Son olarak üçüncü bölümde alan uzmanları doğrultusunda hazırlanmış olan 25 maddelik Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerleri hakkındaki bilgi testinden oluşmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) değerleri kullanılmış, hazırlanan başarı testinin madde güçlük ve madde ayırt edicilik değerlerinin hesaplanmasında Excel programından yararlanılmıştır. Değişkenlerin durumuna göre cinsiyet, turizm ders alma, gezi katılım durumlarına yönelik SPSS 20.0 paket programı aracılığıyla t-testi; ikametgâh, anne ve baba eğitim, gelir, turizm tercihleri değişkenine ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Araştırma sonucunda, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgilerinin cinsiyet, ikametgâh, gelir, turizm gezi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılığın olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin Tokat iline ait bilgi testinden alınan puanların yüksek olmadığı, Tokat’a ait doğal ve kültürel değere yönelik bilgilerinin orta seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda 8. sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel mekânlara (Müze, Han, Hamam, Medrese, Şelale vb.) yönelik birebir gezi-gözlem düzenlemeleri yapılabilir. Öğrencilerin bilgi düzeylerini arttırmak amacıyla sanal gezi altında yapılan gezilere online da olsa öğrencilerin aktif katılımı sağlanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Tokat, Kültür Turizmi, Kültür, Değer, Doğal Turizm

ABSTRACT

EXAMINING THE KNOWLEDGE LEVELS OF SECONDARY SCHOOL 8TH GRADE STUDENTS ON NATURAL AND CULTURAL TOURİSM VALUES İN TOKAT

Yarar, Büşra

Master's Thesis, Social Studies Education Department

Thesis Advisor: Prof. Dr. Ömer Faruk Sönmez

February 2022, xv+ 75 pages

The aim of the research was to determine the knowledge of the 8th grade students about the natural and cultural tourism values of the province of Tokat in terms of various variables. This research, which was carried out using the general survey model, which is one of the quantitative research methods, was carried out with a total of 517 8th grade students in the city center of Tokat in the 2021-2022 academic year. Easy sample type was used in the selection of the sample. The natural and cultural heritage awareness questionnaire personal information form developed by Çetin and Gürgil (2014) was used in the research. The applied questionnaire consists of 3 parts. In the personal information form in the first part, the students' gender, mother and father education, residence, income, the status of the students taking tourism courses and the level of participation in the trips were determined, while the tourism preferences of the students were included in the second part. Finally, the third part consists of a 25-item knowledge test about the natural and cultural tourism values of the province of Tokat. For the purpose of the study, frequency (f), percentage (%), arithmetic mean ($\bar{x}$) related to the demographic characteristics of the students participating in the research were used, and Excel program was used to calculate the item difficulty and item discrimination values of the prepared achievement test. According to the status of the variables, t-test for gender, taking tourism lessons, participation in trips; One-way analysis of variance (ANOVA) was performed on the variable of residence, mother and father education, income, tourism preferences. As a result of the research, it was concluded that there is a significant difference in the knowledge of secondary school 8th grade students about the natural and cultural values

of Tokat province according to gender, residence, income, tourism trip variables. It was concluded that the scores of the students in the knowledge test of the province of Tokat were not high, and their knowledge of the natural and cultural values of Tokat was at a moderate level. In this context, 8th grade students; One-to-one excursion-observation arrangements can be made for natural and cultural places (Museum, Inn, Turkish Bath, Madrasa, Waterfall, etc.). In order to increase the knowledge level of the students, active participation of the students should be ensured in the trips made under the virtual tour, even if it is online.

Keywords: Tokat, Cultural Tourism, Culture, Value, Natural Tourism

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK	
SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ KABUL ve ONAY.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR.....	xv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem.....	1
Amaç	5
Önem.....	5
Sayıtlılar.....	6
Sınırlılıklar	6
Tanımlar.....	6
BÖLÜM II	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
Türkiye’de Turizm ve Eğitim	8
Turizm Değerleri ve Sosyal Bilgiler	8

Turizm ve Kültürel Coğrafya.....	9
Tokat İline Ait Doğal ve Kültürel Turizm Değerleri ve Sosyal Bilgiler	11
Tokat İlinde Turizm	12
Tokat	12
Tokat İsmi	13
Tokat'ın Coğrafi Yapısı	14
Tokat İlinin Tarihi ve Kültürel Dokusu	14
Tokat İline Ait Bazı Tarihi Değerler ve Özellikleri.....	14
Maşat Höyük	15
Gümenek (Komana)	15
Hıdırlık Köprüsü (Taş Köprü)	15
Horoztepe	15
Sulusaray Sebastopolis Antik Kenti	16
Tokat Kalesi.....	16
Latifoğlu Konağı	16
Tokat Saat Kulesi	16
Taşhan (Voyvoda Hanı)	17
Bey Sokağı-Tokat Evleri-Bey Hamamı Sokağı	17
Sulusokak	17
Tokat'ın Dini Değerleri ve Özellikleri.....	17
Ali Paşa Cami	18
Tokat Mevlevihanesi	19
Gökmedrese	19
Garipler Cami	19
Yağıbasan Medresesi (Çukur Medrese)	19
Ulu Cami	20
Tokat'ın Doğal Değerleri ve Özellikleri	20
Tokat'ın Kültürel Değerleri ve Özellikleri	20

Tokat Yazmacılığı	20
Tokat Bakırcılığı.....	21
Tokat'ın Yöresel Yemekleri	21
Tokat Yöresine ait Bazı Türküler	22
Tokat'ta Kilim ve Cicim Dokuma	22
Tokat'ta Doğmuş Ünlü, Alim ve Sanatkârlar	22
Molla Hüsrev	22
Molla Lütüf.....	23
İbni Kemal	23
Seyyit Ali.....	23
Mehmet Emin Tokadi.....	23
Gazi Osman Paşa	23
İlgili Araştırmalar	24
BÖLÜM III	32
YÖNTEM	32
Araştırma Modeli	32
Evren ve Örneklem	32
Veri Toplama Araçları	34
Veri Toplama Süreci	34
Verilerin Analizi	34
BÖLÜM IV	38
BULGULAR.....	38
BÖLÜM V	47
TARTIŞMA	47
BÖLÜM VI.....	50
SONUÇ ve ÖNERİLER	50

Sonuçlar	50
Öneriler	52
KAYNAKÇA.....	54
EKLER.....	63
EK.1 Doğal ve Kültürel Miras Anketi ve Bilgi Testi	63
EK 4: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul Onayı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
EK 5: Tokat’ın Tarihi ve Kültürel Değerlerine Yönelik Görseller.....	69

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Tokat İli Türbe, Cami ve Zaviyeler	18
Tablo 2. Tokat ve İlçelerinde Bulunan Doğal güzellikler	20
Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları	32
Tablo 4. Öğrencilerin Anne ve Baba Eğitim Düzeyleri frekans ve yüzde değerleri	33
Tablo 5. Öğrencilerin İkamet Ettikleri Yere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları	33
Tablo 6. Tokat Merkez İlçesi Doğal ve Kültürel Turizm Değerleri ile İlgili Başarı Testinin Madde Güçlük, Madde Ayırt Edicilik ve Testin Ortalama Güçlüğüne ait İstatistik Değerleri	36
Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puan ve <i>t</i> Testi Sonuçları	38
Tablo 8. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	39
Tablo 9. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	39
Tablo 10. İkametgâh Türüne Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	40
Tablo 11. Gelir Türüne Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	41
Tablo 12. Ortaokul Eğitiminde Doğal ve Kültürel Turizm Değerlerine Yönelik Ders Alma Durumu ile Başarı Testi Toplam Puanlarına İlişkin <i>t</i> Testi Sonuçları	42
Tablo 13. Öğrencilerin Ortaokul Döneminde Turizm ile İlgili Sunum, Proje, Ödev vb. Hazırlama Durumları ve Bilgi Testinden Alınan Puanlar ile İlişkisine Ait <i>t</i> Testi Sonuçları	42
Tablo 14. Tokat ve Yakın Çevresindeki Turizm Değerlerine Yönelik Gezi Düzenlenme Durumları ve Bilgi Testinden Alınan Puanlar ile İlişkisine Yönelik <i>t</i> Testi Sonuçları ..	43
Tablo 15. Tokat ve Yakın Çevresindeki Turizm Değerlerine Yönelik Gezilere Katılma Durumları ve Bilgi Testinden Alınan Puanlar ile İlişkisine Yönelik <i>t</i> Testi Sonuçları ..	44
Tablo 16. Öğrencilerin Turizm Türü Tercihleri Değişkeni ve Bilgi Testinden Alınan Puanlar ile İlişkisine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	44
Tablo 17. Öğrencilerin Toplam Puanına ait Merkezi Eğilim Ölçüleri	45

Tablo 18. Öğrencilerin Başarı testinden almış oldukları en yüksek ve en düşük puanlara ait betimleyici istatistikler.....	45
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 14. Öğrencilerin Tokat ili Doğal ve Kültürel Değerlere Yönelik Bilgi Testindeki Puanlarının Dağılımı.....	46
---	----

KISALTMALAR

Akt.: Aktaran

Ed.: Editör

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

S: Sayfa

SPSS: Sosyal Bilimler için istatistik Programı (Statistical package for the social sciences)

TDK: Türk Dil Kurumu

OKA: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı

KTB: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

TÖMER: Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltılar (varsayımlar), araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlamalara yer verilmiştir.

Problem

İlkçağlardan beri insanlar yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilmek için çeşitli uğraşlar içerisine girmişlerdir. Önce avcılık ve toplayıcılığa dayalı yaşam süren insanoğlu tarımsal etkinlikler ile yerleşik hayata geçmiş ve bununla beraber daha düzenli yaşam tarzları oluşturmuştur (Deniz, Diker ve Çetinkaya, 2017). Bu düzenlemelerin temelinde her çağda ve her toplumda insanlığın doğumdan ölümüne kadar eğitim var olup bütün toplumlarda gelişmenin ve ilerlemenin öncüsü olmuştur (Yılmaz, 2019).

Eğitim birtakım amaçlar doğrultusunda bireye süreç içerisinde bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırarak bireylerin edinmiş oldukları kazanımların toplumlarda değişikliklere gidilmesine neden olmaktadır (Kurtde Fidan, 2009). Toplamlar eğitim sistemleri aracılığıyla değerleri sorgulayan, yeni değerler üretebilen, eleştirel, yaratıcı, toplum yaşamına duyarlı, problemlerin farkında olan ve problem çözme becerisine sahip bireyleri yetiştirerek varlıklarını sürdürürler. Bu becerilere sahip olunmasında gelişmenin ve ilerlemenin öncüsü olarak sosyal bilgiler dersinin önemi büyüktür. Dünyadaki teknolojik değişimler ve gelişmelere bağılı olarak bu değişimlere uyum sağlayabilen etkin, donanımlı bireyler, eğitim yoluyla yetiştirilebilir (Mentiş Taş, 2004). İnsanın doğduğu andan itibaren eğitime başlanması, okulun öğrenciye aktarmak istediğı şeyleri planlı ve programlı bir şekilde öğrencilere sunması ile birlikte programa konulan birçok disiplinin amaç ve görevlerinin aktarılmasında sosyal bilgiler dersinden yararlanılmaktadır (Akcan, 2016). Sosyal bilgiler, insanları konu alan ve insanın oluşturduğu yaşamı anlamaya ve bireyleri topluma kazandırarak kişilik kazanmalarını sağlamada son derece önemlidir (Deveci, 2009). İnsanların içinde bulunduğu toplumun geçmişini, kültürünü, geleneklerini buna bağılı olarak gelişen tarihini anlamaları değişen dünya karşısında zorluk yaşamadan durmalarına ve yeniliklere açık olmalarında toplumların yaratmış olduğu tarihin önemi büyüktür.

Sosyal bilgiler dersinin disiplinler arası yaklaşımdan doğan ve tarih ile bağlantısı neticesinde dünya siyasetine yön veren, toplumun oluşturduğu devletin rastgele o seviyeye ulaşmadıkları bulundukları dönemde eğitim aracılığıyla toplumların tarihinin anlaşılmasında ve etkileşimde bulunularak öğrenilmesinde aracı olması tarih aracılığıyla sağlanılmaktadır (Sosyal, 2012). İnsanların geçmişini bilme arzusu taşımaları insanlığa ait temel düşünce sistemini oluşturmaktadır. İnsan dününü iyi bilirse kendini o kadar iyi geliştirir ve en önemlisi yaşadığı coğrafyayı ve kendi kültürünü daha iyi benimser. Tarih, artık geçmişteki zincirlerini kırarak devletlerin tarihinin tekdüze anlatılmasından çıkmış ve bölge hakkında farklılıklar sağlamıştır (Turgut Şahin, 2014). İnsanların kendi çevrelerinden hareketle duyarlı olması da bu çeşitliliğin sağlanmasında en önemli faktörlerden bir tanesidir. Tarih insanlara bilinçli olma, toplumdaki ve çevresindeki farklılıklara karşı empati kurma becerisi sağlamaktadır. Bu doğrultuda tarihsel empati becerisinin geliştirilerek farklı kültürlerle karşı hoşgörülü yaklaşmamızı sağlamak ve öğrencilerde var olan tarihe yönelik olumsuz düşüncelerinde olumlu yöne çevrilmesinde katkı sağlayacaktır. Böyle bir değişimin, kuşakların birbirleri ile olan uyumsuzluklarını ortadan kaldırarak daha sağlam ve istikrarlı bir toplum meydana getirmesinde etkili olacağı düşünülmektedir (Mercin, 2007).

Dengeli bir toplumun meydana getirilmesinde kültür, coğrafya ve tarihin bir araya gelmesi ile ortaya çıkan turizm etkili olmaktadır. Toplumun oluşturduğu tarihe yönelik coğrafya kültür ekseninde gelişen insanların dikkatini çeken varlıklar ile ilgili tarihi geçmişe ve birçok sebebe bağlı olarak ilerleyen turizm, mekânı ve kültürü etkileyerek tüm dünyaya yayılan bir serüven olarak önem kazanmaktadır (Emekli, 2006).

İklim ve yeryüzü şekillerinin sağlamış olduğu olanaklar ile birlikte toplumların sahip olduğu kültürlerin ve doğal varlıkların korunmasında turizm etkili olmaktadır. Turizm olgusuyla ilişkili olarak Tokat iline yayılmış olan turizm faaliyetleri, sahanın konumu farkındalıkların gelişiminde ve toplumların sahip olduğu değerlerin tanıtılmasında önemli bir paya sahiptir (Koday ve Kızıllan, 2018). Turizme değer katan unsurlara ilgi ve merak duyulması, öğrencilerin tarih bilinci geliştirerek bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmaları, doğada bulunan her şeye ek olarak geçmişten günümüze kadar bulunduğumuz zamana değin insanların oluşturduğu çeşitli medeniyet ve

büyüleyici sanat yapıtlarının yeryüzünde oluşumu ve yayılmasını tetikleyen etkenler turizm, coğrafya ve kültürü sentezlemektedir.

Türk geleneklerini ve tarihini oluşturan ana öğelerin öğrencide merak uyandırması amacıyla farklı devirlere ve mekanlara ait tarihsel delilleri sorgulaması, eleştirel düşünme becerisi geliştirmesi ve mekânı algılama becerisi kazandırmaya yönelik amaçları bünyesinde bulundurması sosyal bilgiler dersi aracılığıyla gerçekleşmektedir (MEB, 2018). Sosyal bilgiler öğretimi; bireylere kendi çevrelerinden hareketle sosyal ve fiziki çevresini anlamalarına yardımcı olmak ve çevresine karşı farkındalık kazandırmasını sağlamak açısından fayda sağlamaktadır (Mazman Budak, 2012).

Bu farkındalıkların öğrencide uyarıcı olarak görülmesinde kültür etkilidir. Farklı mekanlara ait farklı yapılarda medeniyetlerin, kültürün bulunduğu coğrafyayı ve turizmi etkileyerek geliştirmesinde tesiri büyüktür. Mimarinin geleneksel olması, yerleşim yeri, topraktan yararlanma, kılık kıyafet üslubu, dinsel motifler, el sanatları, yemekler, müzik, güzel sanatlara yönelik eserler, tarih, turizm, kültür ve coğrafya görünümünün bir parçası ve odak noktasıdır (Emekli, 2006). Farklı çevrelerden farklı kültürlerin ortaya çıkması, insanların kendi dünyalarından uzaklaşmalarını istemelerine sebep olmuş ve merak duygusunun etkisi ile kültürleri tanıma isteğine dönüşmüştür (Deniz ve Yıldırım Kalem, 2018). Bu isteği gerçekleştirme yollarından biri olarak turizm görülmektedir. Turizm bilinci geliştirilerek, bir bakıma turizmin evrilmesinin ve büyümesinin dayanağını oluşturmaktadır (Bahtiyar Karadeniz, Sarı ve Kabacık, 2018). Turizmin kaynağını oluşturmada doğal ve kültürel turizm etkilidir. Doğal ve kültürel yapının dağılışı coğrafya ve turizmi bir araya getirmektedir. Turizm coğrafyasının kapsadığı bu özellikler insanların ortak değerleri olan doğal ve kültürel çevre miraslarının gelecek kuşaklara aktarılıp, tanıtılmasında ve sakınılmasında etkili bir göreve sahiptir (Emekli, 2002).

Tarihi kaynaklar pek çok hususu içinde barındıran çok zengin bir anlatıma sahiptir. Ziyaret edilen yerlere ait varlıklar turizmin gelişmesi için önemli kaynaklardır. Ayrıca, bulundukları yörenin kültürü hakkında önemli fikirler sunmaktadır (Meydan Uygur ve Baykan, 2007). Bu kaynaklar arasında taşınmaz kültür varlığı örnekleri ile taşınmaz tabiat varlığı örnekleri yer almaktadır. Yunan kent devletlerinde yer alan iç kale örnekleri ve antik çağa özgü toplu mezarlar, kurganlar, hanlar, hamamlar, tapınaklar,

aşevleri, manastırlar, kiliseler, bazilikalar, köprüler, eski sınır yollarını belirten dikili taşlar, duvar yazıları, mozaikler, eski dönem saraylar, köşkler, dini ibadet mekanı olarak yer alan tapınaklar, camiler, vb. varlıklar taşınmaz kültür varlığı örneklerine; Tarihi mağaralar, kaya sığınakları ile ağaç ve ağaç toplulukları ise taşınmaz tabiat varlığı örneklerine dahil edilmektedir (Bayartan, 2018).

Tüm doğal varlıklar ile insanın geçmişten bugüne gelerek oluşturduğu medeniyet bütün insanların ortak mülkü olarak kabul edilmektedir. Tarihi ve kültürel çevre, birey ve toplum süresi boyunca uygun olan bir olgu olarak görülmektedir. Her medeniyetin değişik aşamalarda oluşturduğu şehir mekanları, kültürün maddi yapılarını oluşturur. Toplumsal, ekonomik ve kültürel yığınlara ait işaretler dünden bugüne kadar gelen maddi ve manevi değerleri günlük hayatımıza taşımaktadır.

Tokat ilinin sahip olduğu doğal ve kültürel turistik değerlere yönelik öğrencilerin farkındalıkları ilin tanıtım değeri için önemlidir. Günümüz dünyasında bütün ülkeler, bünyelerinde barındırdıkları doğal ve kültürel değerleri korumaya ve bu unsurları uluslararası alanda tanıtmaya özen gösterirler (Polat, 2016). Bu anlamda, öğrencilerin çevreye karşı tutumları verilecek eğitime ışık tutmak açısından çevreyi nasıl algıladıkları ve anlamlandırdıkları da önemli olmaktadır (Yardımcı ve Bağcı Kılıç, 2010).

Bu çalışma sayesinde, ortaokul öğrencilerinin günümüze taşınan değerler çerçevesinde, öğrencilerin içinde bulunduğu toplumda ve günlük hayatlarında sıklıkla karşılaştıkları, görmeleri ve ilgi göstermeleri gereken doğal ve kültürel turizm eserlerini, diğer yapıtlardan ve kültürel değerlerden ayırabilmeleri, doğal ve kültürel varlıklara ait özelliklerin ne zaman oluştuğu ve hangi şahıslara ait olduklarını, dünden bugüne hangi yollarla oluştuğunu ne tür değişikliklerden geçerek bugüne ulaştıklarını nasıl bir görev edindiklerini bu değerlere yönelik belli başlı nitelikleri bilme anlamlarını taşıması yönünden önem arz etmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıklarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1.Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel miras hakkındaki bilgileri ne düzeydedir?

2.Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerini yönelik bilgi düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

3.Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi ve farkındalık düzeyleri ailelerin gelir durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

4.Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi düzeyleri anne eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

5.Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi düzeyleri baba eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

Önem

Alan yazını incelediğimizde üniversite öğrencilerinin turizm farkındalıklarının incelendiği birtakım araştırmaların yer aldığı (Keçe, 2015; Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014; Mancı, 2019; Akkuş, Karaca ve Polat, 2015; Gök, 2020) görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin turizm değerlerine yönelik farkındalıkları ile (Alkış ve Oğuzoğlu, 2005; Gümüş ve Özüpekçe, 2009; Karakuş, Çepni ve Kılcan, 201; İncekara ve Savran, 2011) ilgili çalışmaların daha az olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıklarının incelendiği bir araştırmaya bilindiği kadarıyla rastlanılmamıştır. Bu araştırma ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin yaşadıkları ilin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi düzeylerinin arttırılmasına katkı sağlaması ve bu tarz çalışmalara örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir.

Sayıtlar

1. Araştırmaya dahil olan katılımcıların soruları içten ve güvenilir cevapladıkları varsayılmaktadır.

2. Araştırma için kullanılacak olan veri toplama aracının amaca uygun olduğu varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırma;

- 1) 2021-2022 eğitim-öğretim yılı,
- 2) Tokat Merkez ilçesinde öğrenim gören ortaokul 8. sınıf öğrencileri ile,
- 3) Araştırmada ortaya koyulan problem ve alt problemler ile,
- 4) Araştırmada kullanılacak olan veri toplama aracı ile,
- 5) Uygulama süresi 4 hafta olarak sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Kültür: Tarihsel, toplumsal evrilme sonucunda oluşan maddi ve manevi değerler ile bu tür değerlerin oluşumu ve gelecek kuşaklara aktarılmasında kullanılan, insanın doğal ve toplumsal yaşam alanına hakimiyeti ölçütünü gösteren araçları tamamı, hars, ekin (Türk Dil Kurumu, 2020).

Kültür Turizmi: Kültürlerarası diyalogların büyümesinde doğal, tarihsel ve kültürel değerlerin sakınmasında, paylaşılmasında değerlerin tanınması ve geliştirilmesine kültürün tanıtılıp, yenilenip doğal ve tarihi eserlerin gelecek nesillere aktarılıp yenilenebilir ekonominin oluşturulmasında önemi olan bileşenlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Pekin, 2011).

Doğal Turizm: Karstik şekilli mağaralar (sarkıt, dikit, sütun şekilleri), kanyon vadiler, taraçalar, denizler, doğal plajlar-kumsallar, denizler, göller, akarsular, dağlık alanlar, buzullar, şelaleler, travertenler, termal kaplıcalar, peribacaları, doğal yaban alanları, çöller, panoramik manzaralar coğrafi doğal kaynak değeri olarak ifade edilmektedir (Ceylan, 2019, s. 348).

Değer: Nitelik ve nicelik seviyesi değişebilen insanların hayatlarına öncülük eden ilkeler, yürekten istenilir koşullar olarak tanımlanmaktadır (Schwartz, Melech, Lehmann, Burgess, Haris ve Owens, 2001; akt. Balcı ve Yanpar Yelken, 2010).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Türkiye’de Turizm ve Eğitim

Türkiye’nin zenginliği düşünüldüğünde turizmde mahsul çeşitlemesine gidilmesi ve bu çeşitlilikler doğrultusunda turistlerin talepleri ve istekleri ile turizmde sürekliliğin devam etmesi beklenmektedir. Büyüyen ve gelişen turizm sektörü dünyanın her yerinde önemli bir gelir ve reklam kaynağıdır. Ülkeler kendi içlerinde tanıtımlar yaparak turizme yönelik sempatilerini arttırmaya çalışmaktadırlar. Turizme ilişkin yapılan yatırımlar doğrultusunda ülkeler yabancı turistlerin ilgisini çekmekte dışa dönük yatırımların etkisini görmektedirler. Turizm sektörü sadece dışa dönük yatırımların değil kendi vatandaşlarına farkındalık kazandırarak içe dönük yatırımlar aracılığıyla ülkesinin değerlerine yönelik bilgi düzeylerinin de arttırılmasını sağlamaktadır. Turizm değerlerine yönelik insanlara bilinç kazandırmanın en önemli ve etkili yolu eğitimidir. Turizm değerlerine yönelik bilgilerin eğitim yoluyla aktarılmasında kullanılan araçlardan bir tanesi olan ders kitapları içerikleri yönüyle nesilden nesile duyarlı ve bilinçli bir şekilde bakış açısı kazandırmalarında son derece önemli bir araçtır (İlhan, Şeker ve Kapıcı, 2015).

Ders kitapları aracılığıyla öğrenciye verilmek istenen turizm değerlerine yönelik bilgiler kültür ve değer aktarımında son derece önemlidir. Eğitim aracılığı ile turizm sektörünün gelişmekte olan ve gelişen ülkelerin önem göstermesi sebebiyle birçok disiplinden yararlanarak çalışma yapılmasına ve her disiplinin kendi içerisinde turizmi yorumlamasına olanak sağlamıştır (Kervankıran, 2013).

Turizm Değerleri ve Sosyal Bilgiler

Turizmin yararlandığı disiplinlerden bir tanesi olan sosyal bilgiler dersi aracılığıyla öğrencilere sunulan ders kitaplarında, turizm değerlerine yönelik bilgilerin yer aldığı görülmektedir. 2018 yılında revize edilen sosyal bilgiler programının genel amaçları doğrultusunda turizm değerlerine yönelik öğrencilere; doğal çevrenin ve kaynaklarının farkına varmaları, çevre duyarlılığı geliştirmeleri, sürdürülebilir çevre anlayışına sahip olmaları, insan çevre etkileşimi doğrultusunda mekân algılama becerisi

geliştirmeleri sağlaması amacıyla sosyal bilgiler ders kitaplarının içeriğinde turizm değerlerine yönelik görsellere yer verildiği görülmektedir (MEB, 2018).

4-5-6 ve 7. sınıflarda öğrenme alanları doğrultusunda turizm kavramına yönelik görsellere ve kavramlara bağlı olarak kış turizmi, yaz turizmi, kongre ve fuar turizmi gibi çok boyutlu betimlemeler yoluyla kişisel ve ülkeler arası iletişim ve kültürel etkileşim bağlamında bir köprü görevi gördüğü, doğal ve kültürel değerlere ilişkin bilgilerin öğrencilere aktarılmasında aracı olduğu, bu doğrultuda sosyal bilgiler ve turizm değerleri ile ilişkisi neticesinden doğan tarihi, kültürel ve doğal değerlere yönelik bilinç kazandırmaları bakımından son derece önem arz ettiği söylenilmektedir (Kaya, 2019).

Turizm ve Kültürel Coğrafya

Kültürel coğrafya turizmi içerisinde barındıran ve kültürü anlamının bütün yolları ile bağlantılı olan bir kavram olarak ele alınmaktadır. Kültürel farklılıkları, aidiyet duygusu ve sosyal süreçleri içerisinde barındırmaktadır. Bu doğrultuda kültürel coğrafya sosyal, politik ve ekonomik coğrafya ile yakından ilgilenmekte ve bu konuları değerlendirirken fiziki coğrafya unsurlarını dikkate almaktadır. Kültür coğrafyası maddi dünya ile insan arasındaki ilişkileri ele alırken diğer taraftan sosyal ilişkilerin görünüşü ile de ilgilenmektedir. Kültür coğrafyasının yararlandığı kaynaklardan bir tanesi olan Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla kültür ve miras öğrenme alanı başta olmak üzere kültür konularına yer verildiği öğrencilerin kültürel coğrafya sayesinde önemli ölçüde analiz yapmalarına imkân sağladığı görülmektedir (şahin, 2019). Bu kapsamda kültürel coğrafyanın içerisinde Türkiye’de bulunan turizm eşitleri ve buna bağlı olarak gelişen turizm değerleri şu şekilde yer almaktadır.

- Deniz Turizmi
- Termal Turizm
- Sağlık Turizmi
- Yayla Turizmi
- Av Turizmi
- Yat Turizmi
- Hava Sporları

- Akarsu Turizmi (Rafting)
- Kuş Gözlemciliği
- Kış Sporları Turizmi
- Mağara Turizmi
- Kongre ve Fuar Turizmi
- İnanç Turizmi
- Dağcılık
- Su altı dalış Turizmi
- Golf Turizmi
- Şehir Turizmi

Turizm çeşitleri öğrenciye aktarılırken sosyo kültürel değerler çerçevesinde, doğal çevresel özelliklerin korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir etken olan turizm aracılığıyla verilmesinde fayda vardır (Yıldırım Saçılık ve Toptaş, 2017). Turizm çeşitlerine yönelik önemli bilgilerin şu şekilde olduğu söylenilebilir. Deniz turizmine ilişkin çoğu ülkelerde olduğu gibi Türkiye’yi ziyaret eden turistlerin büyük bir kısmının da deniz turizminden yararlanmak amacıyla Türkiye’ye seyahat ettiği söylenilmektedir (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı [OKA], 2012). Coğrafya ve sosyal bilgiler kapsamında ele alınan turizm çeşidi olan termal turizme yönelik Türkiye’de sağlık hizmetleri neticesinde de kullanılan ABD ve Avrupa ölçüsünde bulunan, yenilenebilir enerji potansiyeli ve kaynak zenginliği ile dünyada 30 ülkede büyük bir yarış içinde sunulan termal turizm önemli bir turizm çeşididir (Şengül ve Bulut, 2019).

Ülkenin doğal yapısı, kökleşik kültürü ve sessiz ortamları ile kırsal unsurlara yönelik öğrencilere sunulmasında avantaj sağlayan ve geleneksel yaşam biçimleri hakkında inceleme olanağı tanıyan yayla turizmi, son derece elverişli bir konuma sahiptir (Doğanay, 2011). Ülkemizin doğal oluşumlarından biri olan mağaralar, yüzeyde bulunan ve yeraltındaki maddelerin karstlaşmasıyla ortaya çıkan şekillerin oluşturduğu topografyalar olarak adlandırılır. Karstlaşmaya uygun olarak meydana gelen mağaralar pek çok karstik şekli içerisinde barındırması sebebiyle diğer karstik şekillere göre daha cazip gelerek gizemli mekanlar olarak ifade edilmektedir. Bu mekanların öğrencilere

merak uyandırması amacıyla kazandırılması büyük bir önem arz etmektedir (Sever, 2008).

İnsanların turizm aracılığıyla birbirlerine sundukları toplantılar aracılığıyla bulundukları şehrin müzelerine, tarihi yapılarına ve restoranlarına gittikleri, şehri büsbütün keşfettikleri bir alan olarak turizme büyük bir imkân sağlaması yönünde önemli bir etkisi olan turizm çeşidi kongre ve fuar turizmidir (Özer, 2019). Bir başka turizm çeşidi olan inanç turizmi aracılığıyla Türkiye, bütün insanları bir görüş içerisinde ağırlayan nadir ülkelerdendir. Kültür ve inanç turizmi bağlamında dünyada mühim bir mevkiye sahiptir (Omuzlu, 2019).

Şehirlere ait mekanlara yönelik turizmin yer verildiği merkezlerde şehrin tüm ilgi çekici yerlerinden yararlanılmaktadır. Bu kapsamda şehirleri iş, arkadaş ve akraba ziyaretleri veya tatil amaçlı ziyaret etmeleri sebebiyle kültürel miras alanlarını ziyaret ederek o şehrin kültürünü tanıma amaçlı pek çok aktiviteyi içerisinde barındırması şehir turizmini cazip bir hale getirmektedir (Uca Özer, 2010). Şehirlerin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik önemi doğrultusunda sadece yerleşim yeri olarak değil medeniyetler ve şehir arasındaki karşılıklı ilişkiden doğan toplumların, medeniyet anlayışının şekillendiği mekanlar olarak ifade edilmesinde şehirlerin önemi büyüktür. Bu sayede öğrencilerin yaşadıkları çevreden etkilenen çevreye, şehre ve insanlara karşı sorumlulukları ve görevleri neticesinde binlerce yıllık geçmişe sahip olan şehri gelecek kuşaklara bırakma bilinci geliştirmeleri açısından bulunduğu şehre yönelik, doğal ve kültürel değerlere farkındalık geliştirmeleri önem arz etmektedir (MEB, 2020).

Tokat İline Ait Doğal ve Kültürel Turizm Değerleri ve Sosyal Bilgiler

Ülkemizin sayısız tarihi mekanlara sahip olması sosyal ve fiziki çevre doğrultusunda öğrencide, bulunduğu şehir ve dolayısıyla mekâna dair farkındalık ve bilinç oluşturmada oldukça etkili olmaktadır. Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla doğal ve kültürel değerlere yönelik bilinç kazandırma, kültürel mirasa yönelik tutum oluşturma, tarihi, doğal ve kültürel değerlere yönelik koruma bilinci geliştirmeye olanak sağlayan etkinliklere yer verilmesi öğrencide öğrenme ortamlarına ilişkin tüm duyu organlarını kullanma imkânı vererek etkili bir öğrenme avantajı sağlayarak derse aktif katılım

sağlaması açısından son derece önemlidir (Örten, 2019). Bu kapsamda Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine ilişkin öğrencinin Tokat'ı keşfetmesine olanak sağlayıcı ve Tokat'ı tanıtıcı bilgilere yer verilmesi yakından uzağa ilkesinden hareketle öğrencide içinde bulunduğu mekâna dair farkındalık kazandırılması doğrultusunda sosyal bilgiler kültürel miras öğrenme alanından hareketle öğrencide somut olan miras ve somut olmayan miras eğitimine büyük bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Çengelci, 2012).

Tokat İlinde Turizm

Tokat ili doğal güzellikleri ve tarihi eserleriyle önemli bir turizm merkezi sayılabilmektedir. Tokat Kalesi, Garipler Cami, Çukur Medrese, Gökmedrese, Taş Köprü, Sümbül Baba Türbesi, Pervane Hamam'ı, Ulucami, Saat Kulesi, Ali Paşa Cami, Sulusaray'da Nikopolis şehir kalıntıları, Niksar'da Neokaseria (Kaberia) şehir kalıntıları, Niksar'da Ulucami, Melik Gazi Türbesi, Şair Emrah'ın mezarı, Turhal Kalesi, Turhal Kervansarayı, Zile Kalesi, Niksar Kalesi görülebilecek tarihi eserlerden sadece birkaçıdır. Ayrıca Tokat'ın sadece doğal ve tarihi güzellikleri değil orada bulunan insanların yaşam tarzının, kültürel değerlerin öğrenilmesi açısından da fayda sağlamaktadır. Bu doğrultuda Tokat'ın turizm alandaki potansiyeli sadece tarihi dokusuyla sınırlandırılmamalı şehrin sahip olduğu kültürel değerlere ait potansiyeli de değerlendirilmelidir (Yalçın, 1980, s. 30).

Tokat

Tokat; Yeşilırmak bölgesinin verimli arazisi üzerinde kurulmuş olmasının vermiş olduğu avantaj ile 6000 yıllık geçmişi süresince ehemmiyetli bir ticaret ve kültür noktası olmuş, 14 devleti ve birden fazla beyliği bünyesinde barındırmış değerli bir Anadolu kentidir (Cinlioğlu, 1998, s.5). Tokat'ın M.Ö. 5500'lere kadar süregelen bir geçmişi olduğu, 14 devlet ve 5 beyliğin yaşamlarını sürdürdükleri bölgede yapılan kazılarda edinilen eşyaların bölgenin tarih öncesi dönemden beri iskân edilen bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir. Tokat ilinin 6000 yıllık tarihi boyunca Tokat ilini içine alan bölge de birçok devlet ve beylikler hüküm sürmüştür. Bu devlet ve beyliklere: Hatti, Hitit, Med, Frig, Büyük İskender, Pers, Pontus, Roma, Bizans, Arap, Danişment, Anadolu

Selçuklu, İlhanlı, Beylikler, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti örnek verilebilir (Türker, 1996, s. 3).

1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türklerin Anadolu'ya girmeleri ile Danişment Beyliği kurulmuş, Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıçaslan harekete geçerek Danişment, Sivas, Niksar, Komana, Tokat ve diğer illeri fethetmiştir (Şimşirgil, 1990). XIII. yüzyılın ortalarında Selçukluların zayıflaması üzerine Anadolu İlhanlı-Moğol hakimiyetine girmiş dolayısıyla Tokat ve Erzincan üzerindeki etkileri de azalmıştır. Danişmentlerden sonra Tokat'ta sırasıyla Moğol, İlhanlı, Eratna Beyliği, Kadı Burhanettin Devleti ve Akkoyunlular hakimiyetlerini sürdürmüştür (Yavi, 1986, s.5).

Osmanlı devleti zamanında Tokat sadece Müslüman ve Türklerin yaşadığı bir şehir değildir. Şehirde gayrimüslimler de bulunmaktadır. Örnek verecek olursak; Tokat'ta gayrimüslim nüfusu 1455'te %38, 1485'te %36 oranlarındadır. Tokat şehrinin nüfusunun %62'si Müslüman, %30 Ermeni, %6,5 Rum ve %1,30'u Yahudi'dir (Afyoncu, 2014). Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Tokat, Sivas vilayetine ait bir sancak merkeziydi. Mondros Mütarekesinden sonra (1918-1920) bağımsızlığını kazanan Tokat şehri Cumhuriyet devrinde İl merkezi haline gelmiştir. Tokat asıl gelişimini ise Cumhuriyet döneminde kazanmıştır (Tuncel, 2012).

Tokat İsmi

Geçmişten günümüze Tokat birçok isme tabi tutulmuştur. Bu isimlerin başlıcaları Comana Pontika, Komana, Evdoksia, Dokia, Dokat, Kâh-Cun, Sobaru, Darün-Nusret, Darün-Nasr ve Tokat'tır (Yavi, 1986, s.5). Tokat adı ile ilgili çeşitli görüş ve rivayetler vardır. Bunlardan biri, şehrin Togayit Türkleri aracılığıyla inşa edildiğidir ve isminin de bu yüzden Togay kelimesinden geldiği yönündedir. Bir başka varsayım ise, şehir adının “surlu şehir” anlamına gelen toh-kat veya “besili at” anlamına gelen tok-at kelimesinden üretildiği şeklindedir. Paul Wittek Tokat şehrinin isminin Bizans şehri olan Dokeia olduğunu öne sürer. Grekçe bir kelime olan Dokeia kelimesinin anlamı çanak memleket anlamına gelmektedir. Tokat şehrinin çevresinin tepelerle örülü çukur bir yerde bulunması nedeniyle bu ideanın gerçek olma olasılığı yüksektir. Evliya Çelebinin görüşüne göre Tokat adı Tokat Kalesini Amalika Kavminden efsanevi bir kahraman olan

Dok-Ad' ın kurduğunu ve Tokat adının bu olay sayesinde geldiğini yazmaktadır (Erdem, 1986).

Tokat'ın Coğrafi Yapısı

Tokat, Karadeniz sahil bölümü ile İç Anadolu bölgesi ortasında mühim bir geçiş alanı olup Yeşilirmak havzasında bulunmaktadır. (Açıkel, 2012). İlin yüzölçümü: 9958 km² dir. Bu alanı ile Türkiye topraklarının %1,3 ünü kapsamaktadır. Denizden yükseltisi 623 metredir. Coğrafi koordinatları ise şu şekildedir: 39° 51' 40° 55' kuzey enlemleri ile 35°27'-37° 39' Doğu boylamları arasında yer almaktadır. 12 ilçesi bulunan Tokat'ın her türden tarım yapılabilen verimli ovaları, il topraklarının ortalama %15,4'ünü kaplar. Kazova, Turhal ovası, Erbaa ovası, Niksar ovası, Omala ovası, Artova ovası ve Zile ovası var olan yararlı iskelete sahip ovalardır. Tokat ili Orta Karadeniz bölümünün iç kısımlarında yer aldığı için hem Karadeniz iklim özelliği hem de İç Anadolu'daki karasal iklimin etkisi altındadır. Doğal bitki örtüsü ve hayvan türlerine ait özellikleri ise; topraklarının yaklaşık olarak %48.8'i orman ve fundalıklarla, %34.8'i ekili dikili araziler %14.5'i çayır ve meralarla kaplıdır. %1.9'u ise tarıma el vermeyen arilerden oluşmaktadır (Tokat İl Yıllığı, 2006, s. 39).

Tokat İlinin Tarihi ve Kültürel Dokusu

Tokat'ın sahip olduğu hamamları, evleri, doğal ve tarihi kültürel özellikleri, zengin ve Tokat'a has yemek kültürü, türküleri, yöresel kıyafetleri kısacası geçmiş ile bugünü birleştiren tarihi değerlerine ait bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Tokat İline Ait Bazı Tarihi Değerler ve Özellikleri

- Yağlıbasan Medresesi
- Gümenek (Komana)
- Latifoğlu Konağı
- Masat Höyük
- Ali Paşa Hamamı
- Saat Kulesi
- Taşhan (Voyvoda Hanı)

- Sulusaray Sebastopolis Antik Kenti
- Tokat Kalesi
- Gök Medrese
- Hıdırlık Köprüsü
- Pervane Hamamı

Maşat Höyük

Tokat'ın Zile İlçesi Yalinyazı Kasabasında bulunan Maşat Höyükte M.Ö. 1000'lere kadar inen Eski Tunç Çağı, Hitit Çağı ve Frig Çağını oluşturan 3 dönemden bahsedilmektedir. Metal, cam ve pişmiş topraktan eserlerin bulunduğu höyükte ayrıca Hitit Hiyeroglif yazısı ile yazılmış tablette bulunmaktadır (Tokat Rehberi, 2010).

Gümenek (Komana)

Tokat merkeze bağlı Gümenek Köyü'nde yer alan eski höyük yerleşiminin tarihi Hititlere kadar uzanmaktadır. Höyük yerleşimin kuzeybatısında Roma döneminden kaya mezarlar yer almaktadır. Comana Ponticada bulunan yazıtlar, mimari parçalar Tokat Müzesine getirtilmiştir. Ayrıca coğrafyacı Strabon, Comana'yı mühim bir ticaret noktası olarak tanımlamıştır (Gündoğdu, Bayhan, Aktemur, Kukaracı, Çelik ve Güneş, 2006).

Hıdırlık Köprüsü (Taş Köprü)

Tokat merkez ilçesinde, Tokat-Amasya yolu üzerinde, Yeşilırmak üstünde yer alan köprü Tozanlı, Tokat, Yeşilırmak, Büyük Kemer adları ile de bilinmektedir. Köprü Selçuklular zamanında Pervane Seyfettin Hamit aracılığıyla 1250 yılında inşa ettirilmiştir. Kesme taştan oluşan köprü 117 m boyutunda 6,50 m genişliğindedir. Köprü günümüzde Restore edilmektedir (OKA, 2012).

Horoztepe

Tokat'ın Erbaa ilçesinde bulunan alan Kalkolitik ve ilk tunç çağına ait yerleşim yeridir. M.Ö. 3000 yılından kalma mezar bulunan yerde çocuğunu emziren kadın heykeli bulunmuştur (Keskin, 2012).

Sulusaray Sebastopolis Antik Kenti

Antik çağlarda kaplıcaları, hamam ve sarayları ile ün yapmıştır. Sulusaray ilçesinde bulunan antik kentin varlığını sürdürdüğü döneme ait kesin bir tarihi mevcut değildir. Kent büyük boy kesme taşlardan yapılmıştır. Roma imparatoru Traianus (MS 98-117) zamanında Kapadokia eyaletine dahil edilmiştir. (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015).

Tokat Kalesi

Evliya Çelebi seyahatnamesinde Ceylanyolu halk arasında ise Ceylanbolu olarak anılan 70 basamaklı kalenin Hititler devrini andırmaktadır. Sur veya burçtaki birçok mezar taşları Hristiyanlık devrinden kalma, diğer yüzü Osmanlı devirlerini hatırlatmaktadır. Evliya Çelebi kendi zamanında (H.1086) kalede Melik Gazi adlı bir cami bulunduğunu ve Yıldırım Beyazıt'ın camiye tamir ettirdiğini yazmaktadır (T.C. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti, 1938, s. 23).

Latifoğlu Konağı

Tokat merkez ilçesi Gazi Osman Paşa bulvarı üzerinde konumlanmış konak, 19.yy. mimarisinin özelliğini taşımaktadır. L biçimli yapı üzerine iki katlı ahşap malzemeden inşa edilmiş konak içerisinde hamam, ocaklı oturma odası, sofa, paşa odası, havuz başı odası ve bir depo mevcuttur (Tokat İl Yıllığı, 2006, s.275).

Tokat Saat Kulesi

Behzat Caddesi üzerinde yer alan saat kulesi güney cephesinde yer alan giriş kapısı üzerindeki kitabeye göre H.1317(1901) yılında inşa edilmiştir. Metnin yer aldığı kitabede metin kısmı kazınarak, sadece tarih kısmının kaldığı görülmektedir. Saat kulesi kesme taştan oluşmuş, yüksekliği ise 33 metredir. Kulenin sekizgen gövdesi bulunmakta ile kubbeli balkon çevresine dörtgene bakan saat kadranları yerleştirilmiştir (Gündoğdu ve diğerleri, 2006).

Taşhan (Voyvoda Hanı)

1631 yılında yaptırılmış Han, büyük bir Osmanlı eseridir. 4220 metrekare alan üzerinde 80.80×52,60 m uzunluğunda bir alana kurulmuş olan yapı, iki katlı dikdörtgen planda inşa edilmiştir. Osmanlıdan kalma Han içerisinde dükkanların bulunduğu girişte sağ ve sol olmak üzere ikinci kata çıkılabilmektedir. Voyvoda Hanı'nın ana inşa malzemesi, moloz taş ve tuğladan oluşmaktadır (Yavi, 1986, s.82).

Bey Sokağı-Tokat Evleri-Bey Hamamı Sokağı

Geç Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinden kalma Tokat merkez ilçesinde yer alan Bey Sokağı iki taraftan sokağa yön veren Anadolu'nun sakınılmış mimari eserlerindendir. Bey Sokağı Kültür ve Turizm Bakanlığınca restore edilmiştir (Tokat İl Yıllığı, 2006, s.279).

Sulusokak

Dokuz yüz senelik Türk mimari tarihini gözler önüne seren sokaklardan bir tanesi olan Sulusokak dokuz yüz metrelik yürüyüş mesafesinden oluşmaktadır (OKA, 2012).

Tokat'ın Dini Değerleri ve Özellikleri

Tokat İlının sahip olduğu dini değerlere ve bu değerlerin hangi dönemlerde kimler tarafından yapıldığına dair açıklamalara Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Tokat İli Türbe, Cami ve Zaviyeler

Abdulmüttalip Zaviyesi (Ahi Muhyiddin Zaviyesi) / 1318	Ebu Şems Hanegahı- Vezir Ahmet Paşa Mescit ve Türbesi /H. 687 (M. 1288).
Erenler Türbesi / 14.yy.	Alaca Mescit / H.700- M.1300.
Sevdekar Murad Türbesi	Kazancılar Mescidi (Kundakçılar) H.924- M. 1518.
Pir Ahmet Bey Türbesi /15.yy.	Halef Sultan Tekke ve Zaviyesi / H.691(M.1291-92).
Hacı Turhan Mescidi / H.878(M.1473).	Sümbül Baba Zaviyesi / H.691- M.1292.
Şeyh Meknun İmareti (Açık Baş Zaviyesi) /13.yy.	Akdeğirmen Cami / H.1205- M.1791.
Sefer Paşa Mescit ve Türbesi / H.649 M.1251	Alipaşa Cami / 980 (1572-73).
Çay Cami	Garipler Cami / (1080- 1090).
(Çekenli) Hamza Bey Cami / H.815- M.1412	Behzad Cami / H.942 M. 1536.
Devegörmez Cami / (1080- 1090).	Hoca Ahmed Ağa Cami
Genç Ahmet Paşa Cami (Örtmeli Önü) / H. 1097- M. 1686.	Horuç Cami
Kadı Hasan Cami / 15. yy.	Mahmut Paşa Cami / 17.yy.
Kaya Cami / 15. yy.	Hatuniye Cami / 1536.
Küçük Beybağı Cami	Rüstem Çelebi Cami / 15. yy.
Seyit Necmeddin Cami / H.1200- M. 1786.	Yolbaşı Cami H.1339-1342(M.1920-1924)
Takyeciler Cami / 15.yy.	Nurettin İbnu Sentimur Türbesi
Tatar Hacı Cami / 17.yy.	Ali Tusi Türbesi / M.1233-34.
Ulu Cami / 12.yy.	Burgaç Hatun Türbesi / 14.yy.
Horozoğlu Zaviyesi (Pir Ahmet İmareti)	Yağıbasan Medresesi / 1148- 1157
Gökmedrese / 13.yy. (1277).	Tokat Mevlevihanesi / 13.yy.

(Tokat Rehberi, 2010).

Ali Paşa Cami

Ali Paşa Camisi, kalın ve derin ayaklarının bulunduğu, anıtsal tek kubbeyle örtülü kare planlı yedi bölmeden oluşmaktadır. Caminin kuzey tarafında Ali Paşa, karısı ve oğlu Mustafa Bey'in mezarları vardır. Klasik Osmanlı eserlerinden olan caminin en önemli özelliği orijinal motifleri ile dünden bugüne kadar gelebilmiş tek ahşap şadırvana sahip bir tarihi yapı olmasıdır (Uysal, 1986, s.347).

Tokat Mevlevihanesi

Mevlevihane Yeniçeri ağası olan Muslu Ağa isimli bir kişi tarafından 1638 tarihinde yaptırılmıştır. Yeniçeri ağası Muslu ağa Mevlevihane'yi inşa ettikten sonra, şeyhler ve fakirlerin gereksinimlerinin giderilmesi için bir de vakıf inşa ettirmiştir. Mevlevihane'nin ismi tarih sayfalarında çoğunlukla "Medine-i Tokad'da vaki Yeniçeri ağası Muslu Ağa Mevlevihanesi" olarak geçmektedir. Muslu Ağa tarafından yapılan bina gün geçtikçe tahribata uğramış, 1703'te Müderris Mehmed Efendi tarafından eklemeler yapılmıştır. Tokat Mevlevihanesi, bugün uzun ve zahmetli çabalar sonucu restore edilmiştir. Günümüzde Tokat Mevlevihanesi Vakıf Eserleri Müzesi olarak kullanılması amacıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından karar alınmıştır (OKA, 2012).

Gökmedrese

Selçuklu eserlerinden bir tanesi olan kitabesi bulunmayan yapı, XIII. yüzyılda (1277) Muineddin Pervane Süleyman tarafından yaptırılmıştır. Gaziosmanpaşa Bulvarı'nda Taşhan civarında, yapıldığı günden bugüne müze olarak işlev gören tarihsel abidedir. (Şimşirgil, 1992). Medrese açık avlulu, iki katlı, eyvanlıdır. 1926 yılında Tokat Müzesi olarak düzenlenen medresenin doğu cephesinde son derece dekoratif bir taçkapı bulunmaktadır. Medrese çeşitli onarımlar görerek orijinalitesinden çok şey kaybetmiştir. Medrese, Tıp eğitiminin öğretildiği "Pervane Darüşşifası" olarak da söylenilmektedir. Anadolu Selçuklu ve Osmanlı devrinde yapılış gayesine yaraşır olarak senelerce sağlık amacıyla kullanılmıştır (Gündoğdu ve diğerleri, 2006).

Garipler Cami

Yeşil sırlı tuğlalardan oluşan minaresinden dolayı halk arasında Yeşil Minareli Cami olarak bilinir. Genel olarak yapım tarihinin 11.yy. son çeyreğinde Danişmend Melik Gazi tarafından yaptırıldığı kabul edilmektedir. Caminin en önemli özelliği Tokat'ın en eski camisi olmasıdır (T.C. Tokat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2010, s. 63).

Yağıbasan Medresesi (Çukur Medrese)

Tokat Sulusokak'ta Takyeciler Camisi'nin güneyinde kendine yer edinen medrese Danişmentli Sultanı olan Nizamettin Yağıbasan vasıtasıyla yaptırılmıştır.

Selçuklu Sultanlarından olan II. İzzeddin Keykavus'un tahta çıkması ile 1247 yılında onarım görmüştür. Medrese moloz taştan dikdörtgen düzenli olup merkezinde bir avlunun kareye yakın bir düzen sergilediği görülmektedir. 1939 yılında Tokatta oluşan depremde büyük darbe almış kubbe ve tonozları çökmüştür. 2009 yılında restore edilerek hizmete açılmıştır (Gündoğdu ve diğerleri, 2006). Günümüzde Türk Bilim Tarihi müzesi olarak görevde bulunması için proje hazırlanmış ve proje bitiminde bu amaç ile hizmet vereceği düşünülmektedir.

Ulu Cami

IV. Mehmet zamanında yeniden yapılan caminin sütunları orijinaline benzetilmeye çalışılmıştır. Çatısı sonradan tavanla örtülmüştür (Cinlioğlu, 1998, s. 35).

Tokat'ın Doğal Değerleri ve Özellikleri

Tokat İlinin sahip olduğu doğal turizm değerlerine yönelik doğal alanlara aşağıda Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Tokat ve İlçelerinde Bulunan Doğal güzellikler

Balıca Mağarası Tabiat Parkı/ Pazar	Almus Barajı
Zinav Gölü Tabiat Parkı/ Reşadiye	Kaz Gölü/ Pazar
Almus Orman evleri Tabiat Parkı/ Almus	Dumanlı Yaylası/ Erbaa
Reşadiye Kaplıcaları	Topçam Yaylası Tokat Merkez
Sulusaray Kaplıcaları	Çamiçi Yaylası/ Niksar
Niksar Ayvaz Suyu	Boğalı Yaylası/ Erbaa

Yeşil doğası ve geçmişten bugüne kadar gelen oluşumlar ile Tokat'a ayrı bir güzellik katan doğal değerler, öğrencilere çevre eğitimi konusunda farkındalık kazanmalarına yardımcı olacaktır. Bu değerlerin korunması ve gelecek nesillere miras bırakılması önem arz etmektedir.

Tokat'ın Kültürel Değerleri ve Özellikleri

Tokat Yazmacılığı

Yazmacılığın Tokat ilinde 600 yıllık bir geçmişi vardır. Karakalem ve Elvan olarak iki çeşit yazma basılmaktadır. Üç temel malzemedan oluşan yazmalar (bez- kalıp-

boya) renk uyumu ile Tokat'ın karakteristik motiflerini başarılı bir şekilde taşımaktadır. Tokat yazmaları son zamanlarda kullanım olarak başörtüsü olmaktan çıkmış, elbise, etek, bluz, fular çeşitleriyle de kullanımını sürdürmektedir (Türker, 1996, s.7).

Tokat Bakırcılığı

Tokat'ta bakır işleme zanaatı Osmanlı devrinde kendine önemli bir yer bularak gelişme göstermiştir. Ergani madeninden çıkarılan ham bakır Tokat'ta işlenmektedir. Bakırcılık sanatı günümüzde önemini yitirmiş olsa da ilimizde işlenen bakırın kalitesi ve şekil bakımından Anadolu şehirleri arasında ayrıcalıklı bir konumu vardır (Beşirli, 2005, s. 173).

Tokat'ın Yöresel Yemekleri

Tokat ilinde yöreye özgü yemeklerimiz şu şekilde sıralanmaktadır.

- Hamur İşleri: Çökelekli, Katmer, Cızlak, Haşhaşlı ve Cevizli Çörek, Yoğurtmaç.
- Çorbalar: Bacaklı Çorba, Tarhana, Kuskus, Helle Çorbası, Gendime Toygası Çorbası.
- Pilavlar: Keşkek, Mercimekli Bulgur Pilavı, Erişte, Nohutlu Bulgur Pilavı, Pehlili Pirinç Pilavı.
- Yemekler: Erikli Dolma, Kabak Kabuğu Kavurması, Et Dolması, Kurutulmuş Biber Yaprak Sarması, Cevizli Bat, Bakla Dolması, Patlıcan Pehlisi, Dolması yöremizde en bilinen yemeklerdir. Ayrıca baharda toplanan ve yemeklerde yapılan bitkiler bulunmaktadır. Bu bitkilerin genel adı pancardır. Bazı çeşitlerinin isimleri: Kuşagıma, Haşgaş, Beydidili, Dikencük, Topçuekmeği, Aycacuk, Efelik, Madımak, Tekesakalı, Yemlik, Gazankarısı, Nivik vb.
- Tatlılar: Zile Pekmezi, Cevizli Şeker Sucuğu (Köme), Tırtıl Baklavası, Yufka Tatlısı, Zambak Reçelidir. Ayrıca ilimizde bol miktarda yetişen kuşburnudan lezzetini daha önce keşfedemediğiniz reçel, marmelat, nektar ve kuşburnu çayı da yapılır. Mahlep şarabı yöremizde nam salmış şarap türüdür.

- Tokat Kebabı: Patlıcan, Domates, Biber, Sarımsak, Patates ve kuzu kuşbaşı et kullanılarak yapılan yalnızca Tokat'a özgü enfes bir yemek türüdür. Tokat pastırması ve bez sucuğu da yöremize has yiyeceklerimizdendir (Erten Oktem, 1986).

Tokat Yöresine ait Bazı Türküler

Tokat yöresine özgü bazı ezgilere aşağıda yer vermiştir.

- Kandilli türküsü sağması
- Bir Tokat Divanı (Zahması Yağması)
- Tokat sağması
- Burçak Tarlası
- Gelin havası
- Onbeşli
- Sımsım
- Gadir Mevla'm
- Değmen benim gamlı yaslı gönlüme

Tokat'ta Kilim ve Cicim Dokuma

Tokat ve çevresinde halı dokumacılığı, elbiselik kumaş dokumacılığı, kilim, cicim, sumak, hasır, dokumacılığı dokumacılığın başlıca dallarını oluşturmaktadır (Gündoğdu ve diğerleri, 2006).

Tokat'ta Doğmuş Ünlü, Alim ve Sanatkârlar

Molla Hüsrev

Osmanlı Devleti'nde eğitim, hukuk ve dini hizmetler alanlarında eserler vermiş, kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislamlık yapmış önemli bir Osmanlı alimidir. Kaynaklarda Molla Hüsrev'in doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgiye rastlanılamamıştır. Hüsrev'in Tokat ile Sivas arasında bir bölgede doğduğu söylenilmektedir (Koca, 2014, s, 191).

Molla Lutfi

Molla Lutfi, 15.yy'ın ilk yarısında doğmuş ve İstanbul'un fethinden sonra İstanbul'a gelmiş bir bilgindir. Molla Lutfi'ye Fatih, kütüphanesinde hafız-ı kütüblük görevi vermiştir. Ayrıca Tokatlı büyük bir bilgin olan İbni Kemal'in ilim mesleğine gelmesinde etkili olmuştur. Lutfi, açık sözlülüğü, çok ileri görüşleri neticesinde 1494 yılında Sultan Ahmet Meydanında asılmıştır (Hatemi, 2014, s. 227).

İbni Kemal

Osmanlı devletinin yetiştirdiği en önemli din adamlarından bir tanesidir. Kendine has üslubu, İlmiye sınıfına geçişi, verdiği fetvaları ve Yavuz Sultan Selim'le olan münasebeti sebebi ile önemli bir şahsiyettir. Doğum yeri olarak bazı kaynaklar Tokat olarak bahsederken, bazı kaynaklar Amasya olarak belirtmiştir. Kanuni Sultan Süleyman İbni Kemal'e Osmanlı Tarihini Türkçe kaleme almasını istemiştir. Osmanlı dönemini başlangıçtan 1527 yılına kadar süren devrini 10 ciltlik Tevarih-i Ali Osmaniye'yi kaleme almıştır (Öge, 2012, s. 349).

Seyyit Ali

II. Murat devrine nam salmış Gümenek doğumlu olan Seyyit Ali 1436'da Amasya'da vefat etmiştir (OKA, 2012).

Mehmet Emin Tokadi

Mehmet Emin Tokadi 1075-1664 yılları arasında yaşamış ve Tokat'ta doğmuştur. İlk ve ileri düzey medrese eğitimi görmüş, 1100/1688'de İstanbul'a gelmiştir. Kütüphane kayıtlarına geçen on beş telif ve dört tercüme eseri bulunmaktadır. Tokadi Efendi göğsünde çıkan bir çibandan dolayı hastalanarak vefat etmiştir (Şimşek, 2014, s.389).

Gazi Osman Paşa

Plevne savunmasının ünlü komutanı Gazi Osman Paşa asker ve devlet adamıdır. 1832'de Tokat'ta doğmuştur. Fakir bir ailede güçlük çekmesi sebebiyle İstanbul'a iş aramak için Beşiktaş'a yerleşmiştir. Gazi Paşa Askeri Rüştîye Lisesi'ni tamamladıktan

sonra Harp Okulu'na gitmiş ve 1852 tarihinde sınıf ikincisi olarak orduya Teğmen olmuştur. Kırım Harbi olduğu için Harp Akademisine giremeyerek türlü görevlerde bulunmuş ve yüzbaşı derecesiyle Erkanı Harbiye dairesine girmiş ve bir yıl sonra da kolağası olmuştur. Osmanlı-Rus savaşı başladığında, Rusların Tuna'yı geçmesi sebebiyle Plevne'yi koruma emri almıştır. Elinde bulunan çok az askerle düşmana 5 ay boyunca karşı koymuş ve teslim teklifini reddetmiştir. Tarihe Plevne Müdafaası olarak geçen bu harpte destek alamadığı için yaralanıp esir düşmüş ve Rus Çarı tarafından büyük bir kahraman olarak karşılanmıştır. Gazi Osman Paşa'ya Padişah II. Abdülhamit tarafından Gazi unvanı verilerek üzerinde elmas bulunan bir kılıç hediye edilmiştir (Çavdar, 2018).

Yöremizin yetiştirdiği diğer ilim adamlarını şöyle sıralayabiliriz: Mehmet Muhittin, Muharrem Efendi, Akbilek Yahşi Halife, Ahmet Şemsettin, Sabuhi Ahmet Dede, Şeyh Mehmet Emin, Hekim Mustafa, Tahir Efendi, Ebu Bekir Kani, Aşık Nuri (OKA, 2012).

İlgili Araştırmalar

Alkış ve Oğuzoğlu'nun, (2005a). "İlköğretim öğrencilerinin tarihi çevre bilgisinin değerlendirilmesi" adlı makalelerinde, ilköğretim öğrencilerinin tarihi çevre bilgisini Bursa ili çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen 4 adet ölçme aracı 5 ve 8. sınıftan oluşan toplam 720 öğrenciye uygulanmıştır. 5. sınıflara başlangıçta Tarihi çevre bilgisi ölçeği-1 ardından Tarihi çevre bilgisi ölçeği-3 uygulanmıştır. 8. sınıflara ise Tarihi çevreye yönelik görüş ölçeği, ardından Tarihi çevre bilgisi ölçeği-1, Tarihi çevre bilgisi ölçeği-2 ve son olarak da Tarihi çevre bilgisi ölçeği-3 uygulanmıştır. Araştırmacıların tercih ettikleri ölçeklere yönelik örneklemin anlamlılık puanı 4,03 olarak bulunmuştur. Tarihi çevre bilgisi ölçeği-1 doğru-yanlış seçeneklerinden oluşmuş 5.sınıfların başarı oranı daha yüksek iken 8. sınıfların ölçekten aldıkları puan daha düşük çıkmıştır. Bu durumun sebebi olarak ders kitaplarındaki ifadelerin 5 ve 8. sınıf sosyal bilgiler kitaplarından oluşmasıdır. Tarihi çevre bilgisi ölçeği-2 isimli ölçek sonucunda öğrencilerin başarıları %70,78'dir. Tarihi çevre bilgisi ölçeği-3, 40 adet fotoğraftan oluşmuş öğrencilerden görselde bulunan eserlerin adını ve eserin konumlandığı yeri yazmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin tarihi çevre

bilgisi 3 ölçeğinden almış oldukları puanların düşük olduğu görülmüş, 5. Sınıflarda bu oran %29,53 iken 8. sınıflarda ise %26,33'e düştüğü görülmüştür.

Alkış ve Oğuzoğlu'nun, (2005b). "Ülkemiz koşullarında tarihi çevre eğitiminin önemini ve gerekliliğini artıran etkenler" adlı makalelerinde çevre eğitimin ilkeleri doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmacılar, bu çalışmada ülkemiz koşullarında tarihi çevre eğitiminin neden önemli ve gerekli olması gerektiğinin önemini ortaya çıkarmaya çalışmışlar, tarihi çevre ve koruma farkındalığının oluşturulması, halkın katılımının sağlanması, küreselleşme düşüncesi, Anadolu'nun jeopolitik yeri ve ülkemizin kültür turizmi potansiyeli başlıklarını temel alan beş ana konu altında incelenmişlerdir. Araştırmacılar tarafından ulaşılan sonuç doğrultusunda, Ülkemizde şu anda bile birçok kişinin sadece ilköğretim öğrenimi alabildiği ve ilköğretimden sonra öğrenimine devam edemediği üzerine düşünüldüğünde, tarihi çevre bilinci oluşturmada ilköğretime büyük bir görev düştüğü ve ilköğretimdeki bu öğrenci potansiyelinin de en makul şekilde değerlendirilmesinin gerekliliği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca tarihi çevre eğitimiyle aracısız ya da dolaylı yoldan alakalı olabilecek kazanımların başta Sosyal Bilgiler dersi olmak üzere, seçmeli turizm ve Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersi dersleri kapsamında verilen bilgilerin öğrencide tarihi çevre bilinci oluşturmada yetersiz kaldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Gümüş ve Özüpekçe'nin, (2009). "İlköğretim okulu öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri: Foça örneği" isimli makalelerinin amacı ilköğretim öğrencilerinin turizm faaliyetlerinin nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında ne tür değişmelere sebep olduğu ve bu değişimlere yönelik olarak öğrencilerin görüşlerini, okulların kırsal veya kentsel olması, cinsiyet durumu açısından incelemek istemişlerdir. Araştırma 8. Sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiş ve toplam 76 öğrenciye anket araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Araştırmacılar tarafından ulaşılan verileri incelediğimizde, öğrencilerin turizm faaliyetlerine yönelik görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu, cinsiyet ve okulun konumu değişkenine göre bazı farklılıkların olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre elde edilen farklılıkların en belirgin olanı Foça turizminde tanıtım yapılırken fokların yeri ile ilgili olan farklılıktır. Diğer bir farklılık ise, turistlerin giyim tarzlarının kendi giyim tarzları ile olan uyumsuzluğuna yönelik olarak ayrıca turizme

yönelik eğitim veren bir okulda okuma istekleri ile ilgili olan farklılıktır. Kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklılık, kız öğrencilerinin turistlerin giyim tarzına yönelik olarak kendi giyim tarzları ile benzerlik ve farklılığını önemsiz bulmalarıdır. Erkek öğrenciler ise; turistlerin giyim tarzları ile kendi giyim tarzlarını daha uzak görüyor olmalarıdır.

Keçe, Dinç ve Erdil, (2011). “Uşak Üniversitesi Öğrencilerinin Tarihi ve Kültürel Eserler Hakkındaki İlgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi” isimli makalelerinde Uşak Üniversitesi’nde lisans eğitimine devam eden öğrencilerin öğrenim gördükleri kentte bulunan tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ayrıca söz konusu ilgi ve farkındalık düzeylerinin cinsiyet ve öğrenim görülen bölüm değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Örneklem grubu, 2011-2012 akademik yılı güz döneminde, Uşak Üniversitesi’nin Eğitim, Fen-Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler ve Mühendislik fakültelerinin dokuz farklı bölümünün üçüncü sınıflarında öğrenim gören toplam 560 lisans öğrencisi ile sınırlandırılmıştır. Veriler Keçe ve Dinç (2010) tarafından geliştirilen anket formunun geliştirilmiş versiyonu aracılığı ile toplanmış ve SPSS programı ile analiz edilmiştir. Araştırmacılar tarafından ulaşılan sonuçlara göre, öğrencilerin tarihi ve kültürel değerlere yönelik ilgileri orta seviyede çıkarken bu tür eserlere yönelik bilgi ve farkındalıkları düşük seviyede çıkmıştır. Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık söz konusu değilken bölümlere göre tarihi ve kültürel eserlere yönelik ilgi düzeyleri arasında anlamlı farklılık söz konusudur. Araştırmacılar tarafından ulaşılan bu farklılık tarih ve sosyal bilgiler öğretmenleri lehine olarak bulunmuştur.

Karakuş, Çepni ve Kılcan ’ın (2011). “İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Safranbolu’da nicel bir çalışma” isimli makalelerinde turizm faaliyetlerine yönelik, nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında yarattığı değişimlere, ilköğretim öğrencilerinin görüşlerinin nasıl geliştiğini ortaya koymak istemişlerdir. Bu görüşler üzerinde aile gelir durumları, cinsiyet değişkenlerinin etkileri araştırılarak öğrencinin görüşlerinin hangi değişkenlere göre farklılaştığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma Karabük ili Safranbolu ilçesinde, ilköğretim kademesinde 6, 7 ve 8. sınıflarında bulunan 676 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, Gümüş ve

Özüpekçe (2008) tarafından geliştirilen ve araştırmacılar tarafından konuya uyarlanan 5'li likert tarzı önermelerden oluşan anketle toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda, ilköğretim öğrencileri üzerinde turizmin çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri cinsiyet ve baba meslek grubuna göre değişmezken; anne meslek, kır-kent yerleşmesi, sınıf düzeyi ve aile gelir durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

İncekara ve Savran 'ın (2011). "Ortaöğretim öğrencilerinin turizme bakış açısının değerlendirilmesi üzerine bir çalışma: Hatay ili örneği" adlı makalelerinde, ortaöğretim öğrencilerinin Hatay iline ait turizm değerlerinin geliştirilmesine yönelik öğrencilerin görüş ve düşüncelerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmacılar tarafından ulaşılan sonuçlara göre öğrenciler, Hatay ilinde turizmin gelişimine yönelik olumlu düşündükleri ve öğrencilerin, Hatay ilinde turizmin doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar açısından yeterli zenginliğe sahip olduğunu fakat turizmin avantajlarından daha fazla yararlanmak adına tanıtım, yatırım ve eğitim gibi konulara daha fazla ağırlık verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Çetin, Karakuş ve Aksoy'un (2012). "Yabancı uyruklu öğrencilerin turizm ve Türkiye'nin turizm değerlerine ilişkin algıları" isimli makalelerinde Türkiye'de eğitim alan yabancı uyruklu öğrencilerin turizm idraklarını ve Türkiye'nin doğal ve kültürel turizm değerlerine ilişkin düşüncelerini ortaya koymak amacıyla tarama modeliyle yapılmıştır. Araştırma için Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi'nde (TÖMER) 2009-2010 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 142 yabancı öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yabancı uyruklu öğrencilerin turizm ve Türkiye'nin doğal ve kültürel turizm değerlerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen 22 soruluk bir anket uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerinin belirli bir çözüme ulaştırılmasında betimsel istatistik kullanılmış ayrıca Ki-Kare testi, *t*-testi ve tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde; 55 kişi ile Irak ilk sırada yer almıştır. Yabancı uyruklu öğrenciler Türkiye'de bulunan turizm değerlerinden, en çok Sultan Ahmet Cami (%59,2) en az ziyaret ettikleri yer ise Mevlâna Müzesi (%12) olarak

belirtilmiştir. Araştırmacılar tarafından ulaşılan analizler sonucunda yabancı uyruklu öğrencilerin algı puanları cinsiyet, aile gelir durumu ve mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı bir fark göstermemiştir.

Aktın, Karakuş ve Sağlam' ın (2013) “Sinop üniversitesi öğretmen adaylarının Sinop iline ait tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalık düzeyleri” isimli makalelerinde Sinop üniversitesi eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının Sinop’un tarihi ve kültürel eserlerine yönelik ilgi ve farkındalık düzeylerini belirlemek amacı ile çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Araştırma karma bir model kullanılarak betimsel bir çalışmadan oluşmaktadır. Araştırmanın evreni 2012-2013 eğitim öğretim yılında 2 ve 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Veri toplama aracı Dinç, Keçe ve Erdil (2012) tarafından ayrıca Metin’in (2012) yapmış olduğu araştırmadan faydalanarak geliştirilen ölçek doğrultusunda 30 maddelik ölçek geliştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS paket programı aracılığıyla açık uçlu sorularda içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmacılar tarafından ulaşılan sonuçlara göre Sinop ilinin tarihi ve kültürel eserlere yönelik ilgi ve farkındalık düzeyleri öğrencilerin cinsiyetleri doğrultusunda erkek öğrenciler lehine okudukları bölüme ilişkin ise genel önermeler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür.

Ablak, Dikmenli ve Çetin’in (2014). “Üniversite öğrencilerinin Kırşehir’in tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları” isimli makalelerinde Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü’nde öğrenim gören 1, 2, 3 ve 4. sınıftaki öğretmen adaylarının Kırşehir ilinde bulunan tarihî ve kültürel turizm değerleri hakkındaki tutumlarını farklı değişkenler açısından belirlemek amacıyla çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Araştırma, 205 sınıf öğretmenliği adayı ve 118 sosyal bilgiler öğretmen adayı olmak üzere toplam 323 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından ulaşılan sonuçlara göre, sosyal bilgiler öğretmen adayları, sınıf öğretmenliği adaylarına göre tutum puanları daha yüksektir. Sınıf düzeyi değişkenine göre ise; 4. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre tutum puanları daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Çetin ve Gürgil (2014). “Üniversite Öğrencilerinin Bartın’ın Doğal ve Kültürel Turizm Değerlerine Yönelik Farkındalıkları” isimli makalelerinde Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları kentte bulunan doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalık düzeylerini belirlemek için yapmış oldukları çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelini kullanmışlardır. Araştırma, 2012-2013 öğretim yılında Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi fen bilgisi, sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 267 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmacıların elde ettiği sonuçlar şu şekildedir: Üniversite öğrencilerinin Bartın ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte bu anlamlı farkın kız öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Ayrıca bir başka sonuç olarak bölümler arasında anlamlı bir farklılık söz konusu iken bu farklılığın fen bilgisi öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği bölümünde okuyanlara göre ilgilerinin daha yüksek olduğudur. Araştırmada katılımcıların doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi testi puanları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik tutumları turizm ile ilgili ders alma durumları ve doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi testinden sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin Bartın’ın doğal ve kültürel turizm değerlerine ilişkin bilgi düzeyinin fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna araştırmacılar tarafından ulaşılmıştır.

Keçe’nin (2015). “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ankara’nın tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik ilgi ve farkındalıkları” isimli makalesinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ankara’nın tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik ilgi ve farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nicel araştırma yöntemiyle verilerin toplandığı bu çalışma, betimsel bir alan araştırmasıdır. Çalışma grubu olarak, Ankara’da eğitim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yer aldığı 336 kişi oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki 1,2,3 ve 4. Sınıflara uygulanan “tarihi ve kültürel turizm değerleri ilgi ölçeği” uygulanmış ölçek sonucunda, baba eğitim durumu üniversite olanların diğerlerine; kadınların erkeklere, ailesi köyde yaşayanların ailesi il ve ilçe merkezinde yaşayanlara; 3. sınıf düzeyindeki öğretmen

adaylarının diğ er sınıf düzeyindekilere göre ilgi ve farkındalık seviyelerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tarihî mekânlara yönelik turizm türünü tercih eden  ğretmen adaylarının diğ er turizm türlerini tercih edenlere göre Ankara’nın tarihi ve kültürel turizm değerlerine karşı daha ilgili oldukları anlaşılmıştır.

Kahraman, Kılıç ve Akyol’un (2018). “Tarihi ve kültürel farkındalık (Niğde’nin tarih ve kültür karıncaları)” isimli makalelerinde devlet ortaokullarında öğrenim gören öğrencilerin kültürel eserlere ve tarihi mekânlara yönelik farkındalık düzeylerinin arttırılmasını sağlama, öğrencilerde çevresindeki değerlere yönelik koruma bilinci geliştirilmesine, yaşadıkları alanları iyi tanımlarına fırsat vermek amacıyla farkındalık oluşturmak ve aralarında ilişki kurmalarına fırsat vermek çalışmanın amaçlarındandır. Örnekleme grubu olarak, 2017-2018 eğitim  ğretim yılında öğrenim gören ortaokul öğrencileridir. Araştırmada  ğrenciler ile çeşitli etkinlikler gerçekleştirilerek bu etkinlikler sonucunda öğrencilerin ön test ve proje sonucunda son test bilgileri test edilmiştir. Son olarak gün sonu değerlendirme etkinlikleri ve bilim günlükleri ile proje değerlendirilmiştir. Araştırmada;  ğrencilerin Niğde şehrinin tarihi ve kültürel eserlerine yönelik bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının arttığı; öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmekten zevk aldıkları, sanat, tarih, kültür alanlarında ilgilerinin arttığı ve tarihi yapılarla ve kültür varlıklarını korumaya yönelik olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna araştırmacılar tarafından ulaşılmıştır.

Erdem, E. Meriç ve A. Meriç (2019). “İlkokul  ğrencilerinin çevresel farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi” adlı makalelerinde ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıflarda öğrenim gören 515 öğrencinin  evre farkındalıklarını çeşitli değişkenler açısından incelenmiş, Yıldız Yılmaz ve Mentiş Taş (2017) tarafından geliştirilen İlkokul  evre Farkındalık  l eği ile veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek dört boyuttan oluşan Doğada Yaşam, Dönüştürülebilir Enerji Kaynakları ve Kullanımları,  evresel Sorumluluk ve Canlıların Devamlılığı olarak isimlendirilmiştir. 3’l  likert tipi ölçek kullanılarak Yılmaz ve Mentiş Taş tarafından yapılan güvenirlik analizinde ölçeğin Cronbach’s Alpha katsayısı ,843 olarak hesaplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde sınıf ve cinsiyet için Bağımsız  rneklemler t-Testi; kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi için ise Tek Yönlü

Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin çevresel farkındalıklarının genel düzey ile doğada yaşam, dönüştürülebilir enerji kaynakları ve kullanımları ve çevresel sorumluluk alt boyutlarında dördüncü sınıftaki öğrenciler lehine; doğada yaşam alt boyutunda ise kız öğrenciler lehine farklılaştığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin kardeş sayısı açısından çevresel farkındalıklarının genel düzey ve doğada yaşam alt boyutunda; anne eğitim durumu açısından canlıların devamlılığı alt boyutunda ve baba eğitim durumunda ise çevresel sorumluluk alt boyutunda farklılaştığı araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın modeli, evren-örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi kısmına yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma türlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte veya şimdi var olan bir durumu var olduğu biçimiyle tasarlamayı hedefleyen araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi şartları içinde olduğu gibi belirtmeye çalışılır (Karasar, 2020, s.109). Bu model çerçevesinde, Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine ilişkin bilgileri betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırma ortaokul 8. sınıflarda okuyan öğrencilerin Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine ilişkin görüşlerini ve bu görüşlerin cinsiyet, sosyo-ekonomik, ikametgâh, anne ve baba eğitim, turizme yönelik ders alma durumları, gezi katılım değişkenlerine göre ortaya çıkarılması amacıyla yapılan çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise Tokat ilinde öğrenim gören ortaokul 8. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Ayrıca örneklem türü olarak kolayda örneklem türü kullanılmıştır. Kolayda örneklem türü; örneklem içerisine girmeye hazır birimlerin araştırma içerisine dahil edilmesiyle gerçekleştirilir (Kaya ve Şahin, 2011). Araştırmacıların demografik özelliklerine ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları aşağıda tablo 3’ de gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	F	%
Erkek	253	48.9
Kız	264	51.1
Toplam	517	100.0

Tablo 3' göre araştırmaya toplam 517 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 253 'ü erkek (%48) 264 tanesi kız (%51) öğrenciden oluşmaktadır.

Aşağıda tablo 4'te öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarına ilişkin frekans ve yüzde değerleri gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Anne ve Baba Eğitim Düzeyleri frekans ve yüzde değerleri

Eğitim düzeyi	Anne eğitim		Baba eğitim	
	F	%	F	%
İlkokul	149	28.8	79	15.3
Ortaokul	141	27.3	97	18.8
Lise	146	28.2	170	32.9
Üniversite	78	15.1	167	32.6
Toplam	514	99.4	513	99.2

Tablo 4'de öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri ile ilgili verilen bilgilerden hareketle 514 öğrencinin anne eğitim düzeyine baktığımızda 149'unun (%28.8) ilkokul; 141'i (%27.3) ortaokul; 146'sı (%28.2) lise; 78'si (%15.1) üniversite mezunudur. 513 öğrencinin baba eğitim düzeyinde ise 79'u (%15.3) ilkokul; 97 'si (%18.8) ortaokul; 170'i (%32.9) lise; 167'si (%32.6) üniversite mezunudur.

Aşağıda tablo 5'te öğrencilerin ikamet ettikleri yere ilişkin frekans ve yüzde değerleri gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin İkamet Ettikleri Yere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

İkametgâh	f	%
Köy	52	10.1
Kasaba/Belde	4	.8
İlçe merkezi	37	7.2
İl merkezi	423	81.8
Toplam	516	99.8

Tablo 5'de ifade edilen öğrencilerin 52'si (%10.1) köyde; 4'ü (%8) kasabada; 37'si (%7.2) ilçe merkezinde; ağırlıklı olarak da 423'ü (%81.8) il merkezinde ikamet etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerini ölçmek amacıyla Çetin ve Gürgil (2014) tarafından geliştirilen doğal ve kültürel miras farkındalık anketinin kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Uygulanan anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan kişisel bilgi formunda öğrencilere ait cinsiyet, anne ve baba eğitimi, ikametgâh, gelir, öğrencilerin turizme yönelik ders alma durumları ve gezi katılım düzeylerine yönelik 9 soru yer alırken, ikinci bölümde ise öğrencilerin turizm tercihlerine yer verilmiştir. Son olarak üçüncü bölüm 25 maddelik Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerleri hakkındaki bilgi testinden oluşmaktadır. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda hazırlanan soru havuzu sonucunda 25 maddelik soru hazırlanmış ve bu soruların deneme öncesi uygulanması sonucunda güvenirlik katsayısı 0.72 (Kr-20) değeri olarak bulunmuştur. Bu değer 70'den büyük olması nedeniyle testin güvenilir olduğu söylenilebilir.

Veri Toplama Süreci

Öncelikli olarak Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınarak uygulama yapılacak okullar belirlenmiştir. Daha sonra öğrencilere gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan sonra sınıflar belirlenerek 542 öğrenciye anket uygulanmıştır. Veri toplama süresi 4 haftada yüz yüze olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Anket uygulandıktan sonra bütün veriler toplanarak SPSS'e aktarılmış ve veriler üzerinden frekans ve yüzdelik hesaplamaları yapılmıştır. Bazı öğrencilerin verdikleri bilgiler eksik olduğu için 25 anket değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak örnekleme alınan 517 tane 8. Sınıf öğrencisine anket uygulanmış ve elde edilen veriler tablolatırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın problemine ve alt problemlerine yanıt almak amacıyla Tokat merkez ilçesinde öğrenim gören 8. Sınıf öğrencilerine yönelik Tokat ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine ilişkin bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanan bilgi testindeki soruların madde güçlük ve madde ayırt edicilik değerleri Excel programı ile hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin betimsel

istatistik değerleri SPSS 20.0 programı aracılığıyla hesaplanarak öğrencilerin bilgi testinden almış oldukları toplam puanların dağılımında normallik analizi yapılmış çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Değişkenlerin durumuna göre cinsiyet, gezi katılım, ders alma durumlarına ilişkin *t*-testi; Anne-Baba eğitim durumu, ikametgâh, gelir, turizm türü tercihlerine yönelik olarak ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Öğrencilerin ikamet ettikleri yere ilişkin yapılan Anova sonuçları doğrultusunda Kasaba /Belde 'de ikamet eden öğrencilerin sayısının 10'dan az olması sebebiyle Kasaba/Belde ikamet yeri çıkarılarak analize devam edilmiştir.

Aşağıda yer verilen Tablo 6'da Tokat iline ait doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik hazırlanan bilgi testindeki soruların madde güçlük ve madde ayırt edicilik değerleri gösterilmiştir.

Tablo 6. Tokat İli Doğal ve Kültürel Turizm Değerleri ile İlgili Başarı Testinin Madde Güçlük, Madde Ayırt Edicilik ve Testin Ortalama Güçlüğüne ait İstatistik Değerleri

Sorular	Madde güvenilirlik indexi (p_j)	Madde ayırt edicilik indexi (r_{jx})	Testin ortalama güçlüğü (P)
S1. En eski cami	0,28	0,37	
S2. İlk medrese	0.36	0.35	
S3. Şenlik	0.62	0.26	
S4.Şehirde Kalma	0.46	0.30	
S5.Ballıca	0.83	0.40	
S6. İl sınırı dışı	0.43	0.39	
S7.Tarihi cami	0.89	0.32	
S8.Tokatta yoktur	0.50	0.31	
S9.Kaplıca	0.65	0.40	
S10.Eseriolmayan Medeniyet	0.67	0.43	
S11. adım	0.68	0.38	
S12. Roma dönemi	0.32	0.40	
S13.yemek	0.87	0.34	
S14.Şehir dışı yapıt	0.37	0.41	
S15.Alım	0.42	0.40	0.52
S16.Veni-Vidi-Vici	0.41	0.45	
S17.Selim cami	0.41	0.30	
S18.El sanatı	0.68	0.44	
S19.Seyehatname el sanatı	0.37	0.38	
S20. Ticaret merkezi	0.72	0.49	
S21.Türkü	0.17	0.23	
S22.mesire yeri	0.27	0.24	
S23.Zinav	0.47	0.52	
S24.Drakula	0.72	0.47	
S25.Tokatlı Alım	0.45	0.33	

Tablo 6’ da Tokat ili doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik hazırlanan başarı testindeki sorulara ait madde güçlük ve madde ayırt edicilik indexleri verilmiştir. Atılın, (2007) tarafından madde güçlük ve madde ayırt edicilik değerlerine yönelik olarak yapılan ayırın doğrultusunda soruların değerlerini incelediğimizde; hazırlanan testte soruların madde güçlük değerlerine yönelik, çok kolay derecede sorular (S5, S7, S13, S20, S24), kolay derece sorular (S3, S8, S9, S10, S11, S18), orta güçlükteki sorular (S2, S4, S6, S12, S14, S15, S16, S17, S19, S23, S25) zor seviyedeki sorular (S1, S21, S22) şeklinde dağılım göstermektedir. Soruların madde ayırt edicilik değerlerini incelediğimizde, çok iyi işleyen maddeler (S5, S9, S10, S12, S14, S15, S16, S18, S20, S23, S24), oldukça iyi olan maddeler (S1, S2, S4, S6, S7, S8, S11, S13, S17, S19, S25), geliştirilmesi gereken maddeler (S3, S21, S24) olarak dağılım göstermektedir. Geliştirilmesi gereken maddeler uzman görüşü alınarak düzeltilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel miras farkındalıklarına ilişkin bilgi testindeki toplam puanlarının cinsiyet, ikametgâh, anne eğitim, baba eğitim, gelir, turizme yönelik ders alma durumları, gezi katılım değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla *t* testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’ de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puan ve *t* Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Erkek	253	50.46	17.50	515	-2.084	0.037
Kız	264	53.54	16.02			

*Ortalamalar arası fark 0.037 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 7’ de görüldüğü üzere öğrencilerin Tokat iline ait doğal ve kültürel turizm bilgi puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. ($t_{(515)} = -2.084$, $p < 0.05$). Bu verilerden yola çıkarak kız öğrencilerin ($\bar{X} = 53.54$) doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi puanlarının erkek ($\bar{X} = 50.46$) öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin Tokat iline ait doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi testinden almış oldukları puanların Anne eğitim değişkeni ile ilişkisi incelenmiş ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Anne Eğitim	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
İlkokul	149	53.98	17.78	1.765	.153
Ortaokul	141	49.53	17.77		
Lise	146	52.57	15.22		
Üniversite	78	52.05	15.78		
Toplam	514	52.07	16.83		

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin Tokat ili doğal ve kültürel turizm bilgi puanlarının anne eğitim değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($F_{(3-510)}=1.765$, $p>0.05$). 8. Sınıf öğrencilerinin annelerinin en son mezun oldukları okul durumuna göre bilgi testi puan ortalamalarını incelediğimizde anneleri ilkokul mezunu olanların bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X}=53.98$), ortaokul mezunu olanların bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X}=49.53$), lise mezunu olanların bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X}=52.57$), üniversite mezunu olanların bilgi testi puan ortalamasının ($\bar{X}=52.05$) olduğu görülmüştür. Bu bulgu, öğrencilerin annelerin mezun türüne göre ortalamalarının birbirine çok yakın olması bir başka söyleyişle öğrencilerin bilgi puanlarının annelerinin mezun türüne göre anlamlı bir şekilde değişmediği şeklindedir.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin Tokat iline ait doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi testinden almış oldukları puanların Baba eğitim değişkeni ile ilişkisi incelenmiş ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Baba Eğitim	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
İlkokul	79	52.05	17.61	1.707	.165
Ortaokul	97	48.74	17.38		
Lise	170	53.29	16.57		
Üniversite	167	52.83	15.93		
Toplam	513	52.09	16.72		

Tablo 9’ da görüldüğü üzere öğrencilerin Tokat ili doğal ve kültürel turizm bilgi puanlarının baba eğitim değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($F_{(3-509)}=1.707$, $p>0.05$). 8. Sınıf öğrencilerinin babalarının en son mezun oldukları okul durumuna göre bilgi testi puan ortalamalarını incelediğimizde babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X}=52.05$) babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin bilgi testi puan ortalamasının ($\bar{X}=48.74$), babası lise mezunu olan öğrencilerin bilgi testi puan ortalamasının ($\bar{X}=53.29$), babası üniversite mezunu olan öğrencilerin bilgi testi puan ortalamasının ($\bar{X}=52.83$) olduğu görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin babalarının mezun türüne göre ortalamalarının birbirine çok yakın olması bir başka söyleyişle öğrencilerin bilgi puanlarının babalarının mezun türüne göre anlamlı bir şekilde değişmediği şeklindedir.

Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere yönelik öğrencilerin bilgi testinden almış oldukları puanların ikametgâh değişkeni ile ilişkisi incelenmiş ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. İkametgâh Türüne Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

İkametgâh	N	$\bar{X}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
Köy	52	53.00	17.85			Köy-İlçe Merkezi
İlçe Merkezi	37	41.04	16.76	8.320	.000	
İl Merkezi	423	52.94	16.40			İl Merkezi- İlçe
Toplam	512	52.11	16.81			

*Ortalamalar arası fark .000 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 10’ da görüldüğü gibi Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere yönelik öğrencilerin almış olduğu bilgi testi puanlarının ikametgâh değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır ($F_{(3-512)}=6.033$, $p<0.05$). 8. sınıf öğrencilerinin Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi puanlarının hangi ikamet türleri arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre köyde ikamet edenlerin ortalaması ($\bar{X}=53.00$), ilçe

merkezinde ikamet edenlerden ($\bar{X}=41.04$) istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklıdır ve bu fark köyde ikamet edenler lehinedir ($\bar{X}=53.00$); il merkezinde ikamet edenlerin ortalaması da ($\bar{X}=52.94$), ilçe merkezinde ikamet edenlerden ($\bar{X}=41.04$), istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklıdır ve bu fark il merkezinde ikamet edenler lehinedir.

Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere yönelik öğrencilerin bilgi testinden almış oldukları puanların gelir değişkeni ile ilişkisi incelenmiş ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Gelir Türüne Göre Doğal ve Kültürel Turizm Bilgileri Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Gelir	N	$\bar{X}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
500-1000	16	61.50	16.77			500-1000
1001-1500	25	43.52	12.92			
1501-2000	39	48.82	16.75	3.495	.008	1001-1500
2001-2500	96	53.58	16.58			
3000TL ve üzeri	329	52.38	16.99			
Toplam	505	52.19	16.88			

*Ortalamalar arası fark .008 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 11’de görüldüğü gibi Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere yönelik öğrencilerin almış olduğu bilgi puanlarının gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır ($F_{(4-500)}=3.495$, $p<0.05$). Öğrencilerin doğal ve kültürel değerlere ilişkin vermiş oldukları bilgi düzeylerinin hangi gelir değişkenleri arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre ailesi 500-1000 TL arasında gelire sahip olan öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{X}=61.50$), ailesi 1001-1500 TL gelire sahip olanların puanlarına göre ($\bar{X}=43.52$) istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklı olduğu ve bu farkın ailesi 500-1000 TL arasında gelire sahip olan öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin ortaokul döneminde turizm ile ilgili ders alıp almamaları ile Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi testinden alınan puanların ilişkili olup

olmadığına yönelik *t* testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları aşağıda Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Ortaokul Eğitiminde Doğal ve Kültürel Turizm Değerlerine Yönelik Ders Alma Durumu ile Başarı Testi Toplam Puanlarına İlişkin *t* Testi Sonuçları

Turizm Ders	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	<i>t</i>	P
Evet	31	49.16	20.08	508	-.802	.428
Hayır	479	52.11	16.61			

Tablo 12’de görüldüğü gibi öğrencilerin Tokat iline ait doğal ve kültürel turizme ait bilgi puanlarının doğal ve kültürel turizm ile ilgili ders alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farkın olup olmama durumlarını incelediğimizde turizm ile ilgili herhangi bir ders almalarının öğrencilerinin doğal ve kültürel değerlere ilişkin bilgi puanları ile ilişkisinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($t_{(508)} = -.802$, $p > 0.05$). Tablo 12’yi incelediğimizde doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik ders alan öğrencilerin başarı testinden almış oldukları puanların ortalaması ($\bar{X}=49.16$), ders almayan öğrencilerin başarı testindeki ortalamaları ($\bar{X}=52.11$) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin ortaokul döneminde turizm ile ilgili sunum, ödev, proje vb. çalışma hazırlayıp hazırlamamaları ile Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi testinden alınan puanların ilişkili olup olmadığına yönelik *t* testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları aşağıda Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 13. Öğrencilerin Ortaokul Döneminde Turizm ile İlgili Sunum, Proje, Ödev vb. Hazırlama Durumları ve Bilgi Testinden Alınan Puanlar ile İlişkisine Ait *t* Testi Sonuçları

Turizm Sunum	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	<i>t</i>	p
Evet	57	49.82	18.80	512	-.935	.353
Hayır	457	52.26	16.50			

Tablo 13 incelendiğinde ortaokul döneminde turizm ile ilgili sunum, proje, ödev vb. hazırlamayan öğrencilerin bilgi testinden aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=52.26$), turizm ile ilgili sunum, proje, ödev vb. hazırlayanlardan ($\bar{X}=49.82$) daha yüksek olduğu

bulunmuştur. Ancak öğrencilerin Tokat ili doğal ve kültürel turizm bilgi testi puanlarının, turizm ile ilgili sunum, ödev vb. hazırlayıp hazırlamama durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farkın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($t_{(512)} = -935$, $p > 0.05$).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri yerde Tokat ve yakın çevresindeki turizm değerlerine yönelik gezi düzenlenip düzenlenmemesine ilişkin bilgi testindeki puanları ve t testi sonuçları aşağıda Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Tokat ve Yakın Çevresindeki Turizm Değerlerine Yönelik Gezi Düzenlenme Durumları ve Bilgi Testinden Alınan Puanlar ile İlişkisine Yönelik t Testi Sonuçları

Turizm Gezi	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Evet	158	55.01	17.16	511	2.672	.008
Hayır	355	50.68	16.46			

*Ortalamalar arası fark .008 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin öğrenim gördükleri yerde Tokat ve yakın çevresindeki turizm değerleri ile ilgili gezi düzenlemesine yönelik öğrencilerin Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere ilişkin almış oldukları bilgi testi puanları turizm gezisi düzenlenip düzenlenmemesine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($t_{(511)} = 2.672$, $p < 0.05$). Ve fark turizm gezisi düzenleniyor diyenler lehinedir. Tabloda gösterilen ortalamaları incelediğimizde Tokat ve yakın çevresindeki turizm değerlerine yönelik gezi düzenleniyor diyenlerin bilgi puanları ortalaması ($\bar{X} = 55.01$) gezi düzenlenmiyor diyenlerin bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X} = 50.68$) şeklindedir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri yerde Tokat ve yakın çevresindeki turizm değerlerine yönelik gezilere katılma durumlarına ilişkin bilgi testindeki puanları ve t testi sonuçları aşağıda Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15. Tokat ve Yakın Çevresindeki Turizm Değerlerine Yönelik Gezilere Katılma Durumları ve Bilgi Testinden Alınan Puanlar ile İlişkisine Yönelik *t* Testi Sonuçları

Gezi Katılım	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Evet	129	51.16	16.01	515	-705	.481
Hayır	388	52.32	17.08			

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin bilgi testi puanları ile Tokat ve yakın çevresindeki turizm değerlerine yönelik gezilere katılma durumlarına ilişkin bulguları incelediğimizde gezilere katılma durumlarının bilgi testi puanlarında anlamlı bir farka neden olmadığı tespit edilmiştir ($t_{(515)} = .481$, $p > 0.05$). Bilgi testinden alınan puanlar ile gezilere katılım gösterenlerin ortalamaları ($\bar{X} = 51.16$), iken gezilere katılmayanların bilgi testi puan ortalamaları ($\bar{X} = 52.32$) olarak tespit edilmiştir.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin Tokat iline ait doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi testinden almış oldukları puanların turizm türü tercihleri değişkeni ile ilişkisi incelenmiş ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16. Öğrencilerin Turizm Türü Tercihleri Değişkeni ve Bilgi Testinden Alınan Puanlar ile İlişkisine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Turizm Türü	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Deniz Turizmi	172	51.86	17.16		
Kış/Dağ/Yayla Turizmi	131	52.24	16.85		
Kaplıca Turizmi	50	52.48	16.98		
Ekolojik (Çevre) Turizmi	22	49.63	15.20	1.392	.216
İnanç Turizmi	19	43.57	15.88		
Tarihi Mekânlara yön. Turz.	107	54.24	16.35		
Diğer	13	47.07	16.34		
Toplam	514	5199	16.79		

Tablo 16 incelendiğinde ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi testi puanlarının tercih ettikleri turizm türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır ($F_{(6-507)} = 1.392$, $p > 0.05$). Öğrencilerin turizm

tercihleri ile Tokat merkez ilçesi doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik başarı testi puan ortalamalarını incelediğimizde deniz turizmini tercih eden öğrencilerin bilgi testi puan ortalamaları ($\bar{X}$ =51.86), Kış/Dağ/Yayla turizmini tercih edenlerin bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X}$ =52.24), Kaplıca Turizmini tercih edenlerin bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X}$ =52.48), Ekolojik (Çevre) Turizmini tercih edenlerin bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X}$ =49.63), İnanç Turizmini tercih edenlerin bilgi testi puan ortalaması ($\bar{X}$ =43.57), Tarihi Mekânlara yönelik turizm tercihleri bilgi testi puan ortalamaları ($\bar{X}$ =54.24), Diğer turizm türlerine yönelik olarak bilgi testi puan ortalaması ise, ($\bar{X}$ =47.07) şeklinde görülmektedir.

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Tokat iline ait doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik toplam puanlarının aritmetik ortalaması, medyanı, modu, çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 17’ de gösterilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Toplam Puanına ait Merkezi Eğilim Ölçüleri

$\bar{X}$	Medyan	Mod	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
52.04	52.00	52.00	.061	.025

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin almış oldukları toplam puanların çarpıklık ve basıklık değerleri (-1,5) – (+1,5) arasındadır. Büyüköztürk’e (2008) göre normal dağılımda puanların, evren ortalaması etrafında simetrik bir dağılım göstermesi mod, medyan ve ortalamanın birbirine eşit olduğu durumlarda geçerlidir. Bu nedenle verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca örneklem sayısının 30’dan fazla olmuş olması sebebiyle de verilerin normal dağılım gösterdiği varsayılmaktadır.

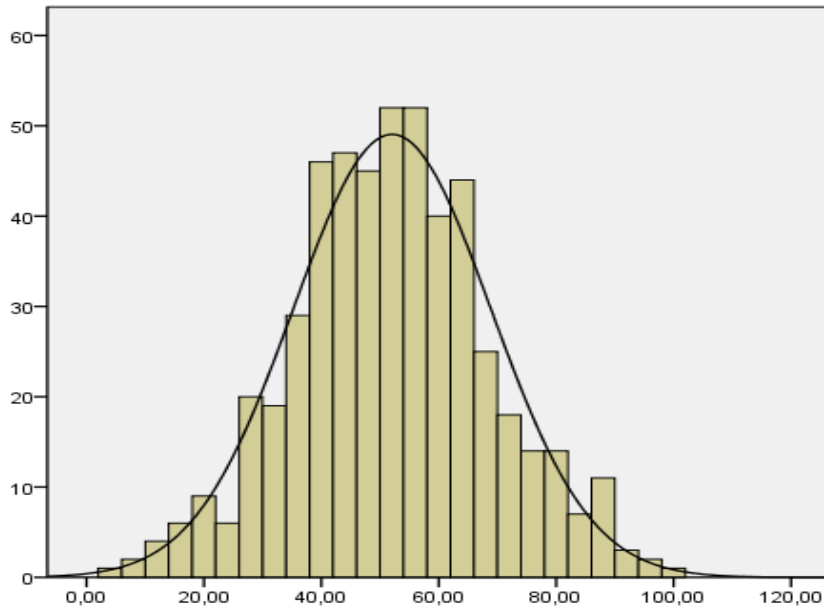
8. sınıf öğrencilerinin Tokat iline ait doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik başarı testinden almış oldukları en yüksek ve en düşük puan, öğrencilerin ortalama puanı ve standart sapması Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin Başarı testinden almış oldukları en yüksek ve en düşük puanlara ait betimleyici istatistikler

Ortalama Puan	Standart sapma	En düşük puan	En yüksek puan
52.04	16.82	4	100

Tablo 18 incelendiğinde ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Tokat Merkez İlçesine ait doğal ve kültürel değerlere yönelik 25 soruluk başarı testinden en yüksek alınan puanın, 100 olduğu en düşük puanın ise 4 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin almış oldukları toplam puan ortalaması 52.04, standart sapma puanı 16.82 olduğu görülmektedir.

Alınan puanların dağılımını betimleyen histogram grafiği aşağıdaki gibidir.

Şekil 1. Öğrencilerin Tokat ili Doğal ve Kültürel Değerlere Yönelik Bilgi Testindeki Puanlarının Dağılımı

Şekil 1'i incelediğimizde histogram grafiğinde öğrencilerin başarı testinden almış oldukları puanların dağılımı gösterilmektedir. Normal dağılım gösteren histogram grafiğinde puanların uç noktalarda seyrekleştiği, orta noktalarda yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Şekil 1'de gösterilen ortalamanın 52.04, mod ve medyanın, 52.00 olarak hesaplandığı ve bu değerlerin birbirlerine oldukça yakın olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu kısımda, ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgileri farklı değişkenler açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular diğer araştırma sonuçları ile tartışılmıştır.

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgileri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Keçe (2015) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarından kadın adayların erkek adaylara göre Ankara’da bulunan tarihî ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi testinden daha yüksek puan aldığı sonucuna ulaşmıştır. Literatürde üniversite öğrencileri ile yapılan bir diğer araştırmada Ordu ilinin turistik çekiciliklerine yönelik bilgi testinden elde edilen verilerin cinsiyet açısından anlamlı bir farkın erkek öğrenciler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bahtiyar Karadeniz, Sarı ve Kabacık, 2018). Karakuş, Çepni ve Kılcan’ ın (2011) yapmış olduğu araştırmada ilköğretim öğrencilerinin turizm ile ilgili bilgilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda literatürle birlikte cinsiyet değişkeni açısından az da olsa bir paralellik olduğu gözükmemektedir.

Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgileri anne eğitim değişkenine göre incelendiğinde öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Vatansever Bayraktar ve Fırat’ın (2020) yapmış oldukları çalışmada ilkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları doğada yaşam, dönüştürülebilir enerji kaynakları kullanımı, çevresel sorumluluk ve canlıların devamlılığı alt problemleri boyutunda anne eğitim değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Erdem, E Meriç ve A Meriç ‘in (2019) yine ilkokul öğrencilerine yönelik yapmış oldukları çalışmada anne eğitim değişkenine göre ilkokul mezunu ve üniversite mezunları arasında sadece canlıların devamlılığı alt boyutundaki bilgilerin anlamlı bir fark gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgileri baba eğitim değişkenine göre incelendiğinde öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde Keçe'nin (2015) yapmış olduğu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ankara iline ait doğal ve kültürel turizm değerlerine ilişkin tutumlarının baba eğitim değişkenine göre üniversite mezunu olanlar lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine baba eğitim değişkenine göre anlamlı fark bulunan Vatansever Bayraktar ve Fırat (2020), Erdem ve diğerlerinin (2019) yapmış oldukları çalışmalar ile tarafımda yapılan çalışmada baba eğitim değişkenine göre farklılıklar bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan 8. Sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel değerlere ilişkin bilgileri ikametgâh değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu görmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda Köy- İlçe merkezi ve İl ile İlçe merkezi arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Gümüş ve Özüpekçe (2009) tarafından yapılan araştırmada kentsel ve kırsal yerleşmelerdeki öğrencilerin turizme yönelik görüşleri arasında anlamlı fark olduğu kır yerleşmesindeki öğrencilerin kent yerleşmesindeki öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Gümüş ve Özüpekçe'nin tersine Karakuş, Çepni ve Kılcan (2011) tarafından yapılan çalışmada kentte yaşayanların kırdaki yaşayanlara göre turizme yönelik görüşleri daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Literatür araştırmaları sonucunda görülmektedir ki çalışmalar arasında paralellikler olduğu gibi farklılıklarda söz konusu olabilmektedir.

Araştırmaya katılan 8. Sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel değerlere ilişkin bilgileri gelir değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. 500-1000TL arasındaki gelir seviyesine sahip kişiler ile 1001-1500TL arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Karakuş, Çepni ve Kılcan (2011) tarafından yapılan çalışmada geliri daha düşük olanların daha yüksek gelire sahip kişilere göre turizme yönelik görüşleri daha olumludur.

Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgileri ve turizm ile ilgili ders alma durumları arasında anlamlı bir farklılık

göstermemektedir. Çetin ve Gürgil (2014) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi düzeyleri ile ders alma durumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Nitekim söz konusu araştırmalarda ders alma durumuna ilişkin anlamlı bir farklılığın olmadığı söz konusudur denilebilir.

8. sınıf öğrencilerinin turizm ile ilgili proje, ödev, sunum vb. Çalışma hazırlama durumları ile Tokat İline ait doğal ve kültürel değerlere ilişkin bilgileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ablak, Dikmenli ve Çetin (2014) tarafından yapılan araştırmada lisans eğitimlerinde turizm ile ilgili sunum, proje vb. çalışma durumları ile tutum puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Tokat ve yakın çevresine gezi düzenlemesi ile Tokat iline ait doğal ve kültürel bilgileri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Tokat ve yakın çevresine gezi düzenleniyor diyenlerin düzenlenmiyor diyenlere göre bilgi testine vermiş oldukları cevapların ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Ablak, Dikmenli ve Çetin (2014) tarafından yapılan çalışmada Kırşehir ve yöresine gezi düzenlenmesine yönelik değişkeni ve öğrencilerin almış oldukları tutum puanları arasındaki ilişki incelenmiş aralarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Söz konusu çalışma ile tarafımda yapılan çalışma arasında farklılık söz konusudur.

Tokat ve yakın çevresine düzenlenen gezilere öğrencilerin katılma durumları ile bilgi testinin ilişkisi incelenmiş ve gezilere katılma durumları ile bilgi testi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu bu tür gezilere katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin turizm tercihleri ile Tokat iline ait doğal ve kültürel değerlere ilişkin vermiş oldukları cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgunun Keçe (2015) tarafından yapılan çalışmanın bulgusu ile örtüşmemektedir. Söz konusu araştırmada Ankara'nın tarihi ve kültürel özelliklerine ait toplam puanlarının tercih edilen turizm türü arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Araştırmada deniz turizmini ve ekolojik (çevre) turizmi tercih edenlerin Ankara'daki tarihi ve kültürel turizm değerlerinin özellikleri hakkında daha fazla bilgi ve farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde bulgulardan elde edilen sonuçlara yer verilmiş ve ulaşılan sonuçlara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi düzeyleri üzerinde cinsiyetin belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma kapsamında erkek öğrencilerin Tokat iline ait doğal ve kültürel değerler hakkındaki bilgi düzeyleri kız öğrencilere göre daha düşük olduğu bundan hareketle kız öğrencilerin doğal ve kültürel değerlere yönelik bakış açıları ve alakalarının daha yüksek olduğu şeklinde yorum yapılabilir. Başka bir yorum olarak ise kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilere göre daha fazla olması da kız öğrencilerin bilgi düzeylerine etkisi olarak söylenilebilir.

Öğrencilerin anne ve babasının eğitim seviyelerinin doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler ve ailelerinin doğal ve kültürel değerlere yönelik mezun türü fark etmeksizin paylaşımda bulunuyor olması öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmamasına sebebiyet verdiği şeklinde söylenilebilir.

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel değerlere ilişkin bilgileri ile ikametgâh değişkeni arasındaki ilişki incelenmiş aralarında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuç doğrultusunda köyde ikamet edenlerin ilçe merkezinde ikamet edenlere göre bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir anlamlı fark ise il merkezi ve ilçe merkezi arasında bulunan anlamlı farktır. İl merkezinde bulunanların ilçe merkezinde bulunanlara göre bilgi testinden almış oldukları ortalamaları daha yüksektir. Bu sonuca göre öğrencilerin köyden İl'e veya ilçeye geldiklerinde merak duygusu ile hareket ettikleri ve gördüklerini araştırma gereği hissettikleri için İlçe merkezinden gelenlere göre daha ilgili oldukları söylenilebilir. İl merkezi veya köylere göre daha büyük şehirlerde yaşayanların orada doğup büyüdüğü ve zaten içinde bulunduğu mekân dolayısıyla daha az merak duygusu ile hareket ettikleri düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda, gelir değişkeni ile 8. Sınıf öğrencilerinin doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Daha düşük gelire sahip öğrencilerin bilgi testinden almış oldukları puanların daha yüksek gelire sahip öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu sonucunda öğrencilerin gelir düzeyinin doğal ve kültürel değerlere ilişkin bilgilerini etkileyen önemli bir değişken olduğu söylenilebilir.

8.sınıf öğrencilerinin turizm ile ilgili ders alıp almadıkları ve turizme yönelik herhangi bir ödev, sunum vb. hazırlama durumları ile Tokat'ın doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Öğrencilerin çoğunun turizme yönelik ders almadıkları belirlenmiş fakat bilgi düzeyleri ile ortalamaları incelendiğinde ders almayanların ve sunum vb. ödev hazırlamayanların ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Bu durumun oluşmasına etken olarak birçok sebep sunulabilir. Fakat konu bağlamında veriler ışığında ele alacak olursak; öğrencilerin ülkemizde yer alan doğal ve kültürel yerlere kendi özel imkanları dahilinde gidip oraları görmüş olmaları, özel, yarı özel veya devlet kurumları tarafından düzenlenen kültürel faaliyetlere katılmış olmaları (örneğin; Gezi Kulüpleri vb.), gezip görmeye ilgi seviyelerinin yüksek olup doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgileri sosyal medya, online gezi platformlarında görmüş olmaları etken olmuş olduğu söylenilebilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri yerde gezi düzenlenip düzenlenmemesi ve bu gezilere katılma durumlarının Tokat'ın doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi düzeyleri arasındaki ilişkileri incelenmiş ve araştırma sonucunda Tokat ve yakın çevresindeki turizm değerlerine gezi düzenlenmesi ile öğrencilerin bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin gezilere katılma durumları incelendiğinde bilgi düzeyleri ve gezilere katılma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durumda öğrencilerin gezilere katılma durumları söz konusu olduğunda öğrencilerin gezdikleri yerleri farkında olmadan merak duymadan hareket ettikleri şeklinde yorum yapılabilir.

Ortaokul 8. Sınıfların turizm tercihleri ile Tokat ili doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin tercih ettikleri turizm türlerinin ilgili türe ait olarak bilgileri arasında anlamlı bir farkın

olmamasında herhangi bir turizm türüne ait olan ilgilerinin ortak olması etkilidir denilebilmektedir.

Genel olarak ulaştığımız sonuçlara baktığımızda; ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Tokat ili doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgilerinin cinsiyet, ikametgâh, gelir, turizm gezi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin Tokat İline ait bilgi testinden alınan puanların yüksek olmadığı, Tokat'a ait doğal ve kültürel değerlere yönelik bilgilerinin düşük olduğu günlük hayatlarında eğitim aldıkları dönem boyunca yaşadıkları şehirlerden hatta bulundukları ülkeye ait kökleşmiş ve geleneksel çevreden soyutlanarak devam ettikleri neticesine varılmıştır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak ortaya çıkan bulgulara göre şu öneriler sunulabilir:

Araştırmada 8. Sınıf öğrencilerinin gezi katılım ortalamalarının düşük olmasından hareketle öğrencilerin doğal ve kültürel turizm farkındalıklarının artırılması amacıyla sanal gezi adı altında yapılan gezilere online da olsa öğrencilerin aktif katılımı sağlanılabilir.

İl genelinde müzeler haftası etkinlikleri daha etkin bir şekilde kutlanılabilir. Ayrıca belirli gün ve haftalarda gezilebilir olan müze ve tarihi mekanların indirimli olması sağlanılabilir.

Ortaokul öğrencilerinin akademik dönemleri boyunca doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik proje, sunum, ödev hazırlayıp hazırlamama durumuna ilişkin öğrenci kulüp çalışmalarının artırılması ve içeriklerinin doğal ve kültürel değerlerin keşfi ve tanıtımı üzerine kurgulanabilir.

Yılın belirli dönemlerinde yapılan doğal ve kültürel değerlerimizi konu alan sergi ve seminerlere yer verilmesi sağlanılabilir.

Tokat ilinin sahip olduğu doğal ve kültürel yapıları ele alan afiş, mektup, şiir, fotoğraf, resim vb. yarışmalar düzenlenebilir.

Tokat ilini keşfe çıkıyoruz başlığı altında doğal ve kültürel mekânlara ait projelerin öğrenciler tarafından tasarlanması sağlanılabilir.

KAYNAKÇA

- Ablak, S., Dikmenli, Y. ve Çetin, T. (2014). Üniversite öğrencilerinin Kırşehir'in tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2). 171-186.
- Açıkel, A. (2012). Tokat. *Türkiye Diyanet vakfı İslam Ansiklopedisi*. 41. 219-223
- Afyoncu, E. (2014, 25-26 Eylül). *Osmanlı döneminde Tokat*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumunda cilt I sunuldu. Tokat.
- Akcan, F. (2016). *Sosyal bilgiler öğretiminde yerel öğelerin kullanımı: Beypazarı örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Akkuş, G., Karaca, Ş. ve Polat, G. (2015). Miras farkındalığı ve deneyimi: Üniversite öğrencilerine yönelik keşifsel bir çalışma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 71-81.
- Aktın, K., Karakuş, H. ve Sağlam, H. (2013). Sinop üniversitesi öğretmen adaylarının Sinop iline ait tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalık düzeyleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 6.(7) 37-59.
- Alkış, S. ve Oğuzoğlu, Y. (2005a). İlköğretim öğrencilerinin tarihi çevre bilgisinin değerlendirilmesi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1) 23-46.
- Alkış, S. ve Oğuzoğlu, Y. (2005b). Ülkemiz koşullarında tarihi çevre eğitiminin önemini ve gerekliliğini arttıran etkenler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, VIII (2), 347-361.
- Atılğan, H. (2007). Test istatistikleri H. Atılğan (Editör). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (s.315-325). Anı yayıncılık.

- Bahtiyar Karadeniz, C., Sarı, S. ve Kabacık, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin Ordu İlinin doğal ve kültürel turistik çekiciliklerine ilişkin farkındalık ve deneyimleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19). 667-884.
- Balcı, A. ve Yanpar Yelken, T. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin “değer” Kavramına yükledikleri anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39). 81-90.
- Bayartan, M. (2018). Türkiye turizminin tarihi ve mimari kaynakları. Doğan Sertkaya. Ö. ve Duran. E. (Editörler). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. (293-316). Paradigma Akademi.
- Beşirli, M. (2005). *Orta Karadeniz Kentleri tarihi I. Tokat (1771-1853)* Gaziosmanpaşa üniversitesi Fen- edebiyat fakültesi yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal Bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara. Pegem Akademi
- Ceylan, S. (2019). Doğal kaynak yönetimi ve sürdürülebilir turizm. O. Türkay ve İ. Çalık (Editörler). *Sürdürülebilir Turizm: Gösterge Geliştirme ve Ölçme Yaklaşımı*. Detay Yayıncılık. Ankara
- Cinlioğlu, H. (1998). Öğrenciler için Tokat coğrafyası.
- Çavdar, N. (2018). Gazi Osman Paşa hakkında bazı iddialar ve Sultan Abdülhamid'in Paşa'ya karşı tutumu. *Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(22). 158-179
- Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25(1). 185-203.
- Çetin, T. ve Gürgil, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin Bartın'ın doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 255-274.

- Çetin, T. ve Gürgil, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin Bartın'ın doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 255-274.
- Çetin, T., Karakuş U. ve Aksoy, B. (2012). Yabancı uyruklu öğrencilerin turizm ve Türkiye'nin turizm değerlerine ilişkin algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3). 180-196.
- Deniz, T. ve Yıldırım Kalem, M. (2018). Turizm Coğrafyası: çalışmalar, sorunlar ve yaklaşımlar. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*. 1(1). 41-54.
- Deniz, T., Diker, O. ve Çetinkaya, A. (2017). Somut olmayan kültür ögesi olarak yerel iklimyılmaz bilgisi ve halk takvimi: Safranbolu'da (Karabük) bir saha araştırması. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 22(28). 205-226
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler dergisi*. 8(28) 1-19.
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler dergisi*. 8(28) 1-19.
- Dinç, E., Erdil, M. ve Keçe, M. (2011). Uşak üniversitesi öğrencilerinin tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalıklarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(2) 267-285.
- Doğanay, S. (2011). Doğu Karadeniz'de yayla turizmi merkezlerine yeni bir örnek: Taşköprü Yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26), 223-240.
- Emekli, G. (2002). Turizm Eğitiminde Coğrafya, Turizm Coğrafyasının önemi. T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Şurası, Ankara. 3.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15 51-59.

- Erdem, M., Meriç, E. ve Meriç, A. (2019). İlkokul öğrencilerinin çevresel farkındalıklarının çeşitli açısından değerlendirmesi. *Journal Of Steam Education Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik ve Sanat Eğitimi Dergisi*, 2(1). 21-38.
- Erdem, Sargon. (1986, 2-6 Temmuz). *Tokat kelimesi üzerine düşünceler*. Türk Tarihinde ve Türk Kültüründe Tokat Sempozyumu, Tokat.
- Gök, T. (2020). Üniversite öğrencilerinin kültürel miras farkındalığını değerlendirmede önem-performans analizinin (ÖPA) kullanımı. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*. 5(2). 325- 341.
- Gümüş, N. ve Özüpekçe, S. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri: Foça örneği, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (25). 24-34.
- Gündoğdu, H., Bayhan, A.A., Aktemur, A.M., Kukaracı, İ.U., Çelik, A ve Güneş, B. (2006). *Tarihi Yaşatan il Tokat*. PYS Vakıf Sistem Matbaası. Ankara.
- Hatemi, H. (2014). Şeyhülislam Molla Lütü. Özköse, K (Editör). *Tokat'ın Yetiştirdiği İlim ve Fikir Önderleri*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları. 227-231.
- İlhan, G. O., Şeker, M. ve Kapıcı, H. Ö. (2015). Sosyal bilgiler beşinci sınıf ders kitaplarında turizm kavramının yeri. *International journal of field education*. 1(1). 43-62.
- İncekara, S. ve Savran, Z. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin turizme bakış açısının değerlendirilmesi üzerine bir çalışma: Hatay ili örneği, *Marmara Coğrafya Dergisi*, (23). 144-164.
- Kahraman, E., Kılıç, A. ve Akyol, C. (2018). Tarihi ve kültürel farkındalık (Niğde'nin tarih ve kültür karıncaları-2 projesi örneği). *Journal of Awareness* 3, 665 – 682.

- Karakuş, U., Çepni, O. ve Kılcan, B. (2011). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Safranbolu'da nicel bir çalışma). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4). 85-97.
- Karasar, N. (2020). Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar, İlkeler, Teknikler. s. 107-145. Nobel Akademik Yayıncılık. 35.basım.
- Kaya, Z. ve Şahin, M. (Editörler). (2011). *Meslek Yüksekokulları için Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Siyasal kitapevi.
- Keçe, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ankara'nın tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik ilgi ve farkındalıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16(1). 131-149.
- Keçe, M. ve Dinç, E. (2010) *Öğretmen adaylarının tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalıklarının incelenmesi*, I. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, (16-18 Haziran 2010), Erzurum.
- Kervankıran, İ. (2013). Coğrafya eğitimi ve turizm ilişkisi. R. Özey, F. Tuna, N. Bilgen (Editörler) *21. Yüzyılda değişen yaklaşımlar ve yükseköğretimde coğrafya eğitimi*. (s. 331-358) Ankara: Pegem Akademi.
- Keskin, L. (2012). Horoztepe (1956). O. Bingöl., A. Öztan ve H. Taşkiran (Editörler). *Anadolu/ Anatolia*. (s. 151-156). Ankara üniversitesi basımevi.
- Koca, F. (2014). Tokat'ın yetiştirdiği ilim ve fikir önderlerinden Şeyhülislam Molla Hüsrev. Özköse, K (Editör). *Tokat'ın Yetiştirdiği İlim ve Fikir Önderleri*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları. 191-201.
- Koday, S. ve Kızıllan, Y. (2018, 3-5 Mayıs). *Ünye ilçe merkezinin doğal ve kültürel turizm değerleri*. Alanya Alaaddin Keykubat üniversitesi. 4. Uluslararası Sosyal Beşerî ve İdari Bilimler Sempozyumunda sunuldu, Alanya.

- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitim Bilim dergisi*, 2(2), 1- 18.
- Mancı, A. R. (2019). Üniversite öğrencilerinin kültürel miras farkındalığı ve deneyimleri: Harran Üniversitesi örneği-Şanlıurfa. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 1164-1177.
- Mazman Budak, F. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde (7.sınıf) doğal ve kültürel varlıklar aracılığı ile estetik değer eğitimi*. Yayımlanmamış Doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- MEB (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Ankara.
- MEB, (2020). Şehrimiz Tokat. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Mentiş-Taş, A. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği eğitimi program standartlarının belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 1(37) (28-54).
- Mercin, L. (2007, 10-15 Eylül). *Müzeler ve Toplum*. 38. Uluslararası Asya ve Afrika çalışmaları kongresi (ICANAS) sunuldu.
- Meydan Uygur, S. ve Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2. 30-49.
- Omuzlu, Ö. (2019). *Kastamonu İli İnanç Turizmi Potansiyeli ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Öge, A. (2012, 1-3 Kasım). *Tokatlı Alim İbn Kemal'in Osmanlı ilim Dünyasındaki yeri*. III. Tokat Sempozyumunda Sunuldu. Tokat.

- Örten, H. (2019). *Tarihi mekân kullanımının öğretmen adaylarının tarih bilinci ve eski Türk eserlerine ilişkin tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özer, R.Ö. (2019). *İstanbul Kongre ve Fuar Turizminin İncelenmesi (2000 yılı ve sonrası)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, H. H. (2007). *Tarihi ve kültürel evrenin korunmasında sivil toplumun rolü: Hamamönü örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pekin, F. (2011). Çözüm: Kültür Turizmi. İstanbul: İletişim Yayınları, s.32.
- Polat, S. (2016). *Sosyal bilgiler eğitiminde doğal ve kültürel varlıklara yer verilme düzeyinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Giresun üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Sever, R. (2008). Polat Mağarası ve Turizm Potansiyeli. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 13(19). 251-266.
- Soysal, M. E. (2012). Tarih biliminin Sosyal Bilimler ile ilişkisi ve önemi üzerine genel bir bakış. *Atatürk dergisi*. 1(1) 343-404.
- Şahin, V. (2019). Kültürel coğrafya bakımından hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders programlarına bir yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi*. 48(222). 173-183.
- Şengül, H. ve Bulut, A. (2019). Sağlık turizmi çerçevesinde Türkiye’de termal turizm; bir Swot analizi çalışması. *Estühdam Halk Sağlığı Dergisi*. 4(1). 55-70.
- Şimşek, H.İ. (2014). Mehmet Emin Tokadi’nin hayatı, eserleri ve tasavvufi şahsiyeti. K. Özköse (Editör). *Tokat’ın Yetiştirdiği İlim ve Fikir Önderleri*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları. 389- 402.

- Şimşirgil, A. (1990). *Osmanlı taşra teşkilatında Tokat: 1455- 1574*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şimşirgil, A. (1992). XVI. Yüzyılda Tokat medreseleri. *Tarih incelemeleri dergisi*. 7(1). 227-242.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015). Tokat Şehir Kimliği Çalıştay sonuç raporu Şubat 2015.
- T.C. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti, (1938). Tokat vilayeti sıhhat ve içtimai coğrafyası. Ankara T.C. Tokat İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùğù. (2020).
- T.C. Tokat Valiliğì İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùğù (2010). Tokat Merkez ve İlçeleri taşınmaz kùltür ve tabiat varlıkları envanteri.
- Tokat Rehberi, (2010). Tokat Tanıtım ve ticaret rehberi.
- Tokat Valiliğì. (2006), Tokat İl Yıllığì, Tokat.
- Tuncel, M. (2012). Bugùnkù Tokat. *Tùrkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 41. 226-227.
- Turgut Şahin, K. (2014). *Çivril (dikey boyutta bir yerel tarih alışması)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Tùrk Dil Kurumu. (2020). Tùrk dil kurumu sùzlùkleri TDK.
- Tùrkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığì/ Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (2012). Marka kent Yolunda İlk Adım Projesi Sonuç Raporu.
- Uca Özer, S. (2010). *Şehir turizmi ve kùltür: Yabancı turistlerin kùltürel bir destinasyon olarak İstanbul’u değ erlendirmeleri üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Uysal, A.O. (1986, 2-6 Temmuz). *Tokat’taki Osmanlı Camileri*. Tùrk Tarihinde ve Tùrk Kùltüründe Tokat Sempozyumu, Tokat.

Üzümcü, S. (2021). Tokat'ın Doğal ve Kültürel Mirası ile ilgili Görseller.

Vatansever Bayraktar, H. ve Fırat, T. (2020). İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(55), 1722-1737.

Yalçın, O. (1980). Tokat. Özyürek Yayınları.

Yardımcı, E. ve Kılıç, G. B. (2010). Çocukların gözünden çevre ve çevre sorunları. *İlköğretim Online*, 9(3), 1122-1136.

Yavi, E. (1986), Tokat, Tokat Otelcilik Turizm A.Ş. Yayınları, İstanbul.

Yıldırım Saçılık, M. ve Toptaş, A. (2017). Kültür turizmi ve etkileri konusunda turizm öğrencilerinin algılarının belirlenmesi. *Turizm Akademik Dergisi*. 4(2). 107-119.

Yılmaz, M. (2019). *Sosyal Bilgiler öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin kullanımına ilişkin Öğretmen ve Öğrenci görüşlerinin belirlenmesi: Trabzon örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.

EKLER

EK.1 Doğal ve Kültürel Miras Anketi ve Bilgi Testi

Değerli Öğrenciler;

Bu çalışmanın amacı sizlerin **Tokat İl'i** doğal ve kültürel turizm değerlerine olan bilgilerinizi incelemektir. Size verilen bu anket formundaki her bir maddeyi okuyup anladıktan sonra, kendi düşüncelerinizi yansıtacak şekilde seçeneklerden **yalnızca birini işaretleyiniz.** Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır ve araştırmacılar dışında kimseyle paylaşılmayacaktır. Gösterdiğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Pof. Dr. Ömer Faruk Sönmez

Yüksek Lisans Öğrencisi Büşra Yazar

Bölüm 1: Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek

1. Annenizin eğitim durumunu işaretleyiniz?
2. () İlkokul () Orta Okul () Lise () Üniversite
3. Babanızın eğitim durumunu işaretleyiniz?
4. () İlkokul () Orta Okul () Lise () Üniversite
5. Ailenizin ikamet ettiği yerleşim yeri:
6. () Köy () Kasaba/Belde () İlçe Merkezi () İl Merkezi
7. Ailenizin aylık gelir durumu nedir?
8. () 500-1000 TL () 1001-1500 TL () 1501-2000 TL () 2001-2500 TL () 3000 TL ve üzeri
9. Ortaokul eğitiminizde turizm ile ilgili bir ders aldınız mı?
10. () Evet () Hayır
11. Ortaokul eğitiminizde turizm ile ilgili sunum, ödev, proje vb. çalışma hazırladınız mı?
12. () Evet () Hayır

13. Öğrenim gördüğünüz yerde Tokat ve yakın çevresindeki turizm değerlerine yönelik gezi düzenleniyor mu?

14. () Evet () Hayır

15. Bu tür geziler düzenleniyorsa hiç katıldınız mı? () Evet () Hayır

Bölüm 2: Turizm tercihleriniz ve turistik değerlere ilişkin görüşleriniz

Aşağıdaki turizm türlerinden en fazla hangisi ilginizi çeker? (Yalnızca bir tanesini seçiniz)

A) Deniz turizmi

D) Ekolojik (Çevre) turizm

B) Kış/Dağ/Yayla Turizmi

E) İnanç turizmi

C) Kaplıca Turizmi

F) Tarihi mekânlara yönelik turizm

G) diğer.....

Bölüm 3: Tokat iline ait kültürel ve doğal turizm değerlerine ilişkin bilgileriniz

1) Tokat il merkezinde 1071 Malazgirt Zaferinden sonra Anadolu'daki en eski tarihi camii aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kümbet Camii B) Garipler Camii C) Delik kapı Camii D) Ali Paşa Camii

2) Sulu sokakta Takkeçiler camii yakınında bulunan Anadolu'nun ilk medreselerinden sayılan yapıt aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yağlıbasan B) Taşhan C) Deveciler Hanı D) Ali Tusi Türbesi

3) 2 -7 Temmuz tarihlerinde geleneksel olarak bu yıl 22.si düzenlenen şenliklerin ismi aşağıdakilerden hangisidir.

A) Hatipli Yaylası

B) Çamlıbel yaylası şenlikleri

C) Topçam Şenlikleri

D) Ardıç yaylası Şenlikleri

4) Aşağıdaki tarihi mekânlardan hangisi ziyaret edildiğinde halk arasında Tokat'ta 7 yıl kalınacağına inanılır?

A) Ali Paşa Hamamı B) Taşhan C) Sulu Sokak D) Tokat Kalesi

5) Ballica Mağarasını görmek isteyen bir turist aşağıdaki ilçelerden hangisine gitmesi gerekir?

A) Turhal B) Pazar C) Erbaa D) Sulusaray

6) Aşağıdaki turizm değerlerimizden hangisi Tokat İl sınırlarında bulunmamaktadır?

A) Kurşunlu Şelalesi B) Ballica Mağarası C) Zinav Gölü D) Çam içi Yaylası

7) Aşağıdakilerden hangisi Tokat'ta bulunan tarihi camilerden birisidir?

A) Ali Paşa Camii B) Lala Camii C) Hasandede Camii D) Şimşirli Baba Camii

8) Aşağıdaki Tarihi kalıntılardan hangisi Tokat sınırları içerisinde değildir?

A) Maşat höyük B) Sebastapolis C) Horoztepe D) Santa Maria Kilisesi

9) Tokat'ın kaplıcaları ile ünlü ilçesi hangisidir?

A) Turhal B) Pazar C) Reşadiye D) Erbaa

10) Tokat'ta aşağıdaki medeniyetlerden hangisine ait eserlere rastlamak mümkün değildir?

A) Fenike B) Selçuklu C) Osmanlı D) Roma

11) Tokat il merkezinde 900 adında 900 yıllık mimarının görülebildiği semt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Meydan B) Sulu Sokak C) Dabakhane D) Bey Sokağı

12) Tokat'ta Roma Dönemi tarihi ve kültürel turizm değerlerini ziyaret etmek isteyen bir turist aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Comana Pontika B) Maşat höyük C) Artemis Tapınağı D) Açık hava müzesi

13) Aşağıdakilerden hangisi Tokat İlinin yöresel yemeklerinden biri değildir?

- A) Bat B) Kabak Burması C) Tokat Kebabı D) Keşkek

14) Aşağıdaki tarihi yapıtlardan hangisi Tokat il sınırları içerisinde bulunmaz?

- A) İbrahim Paşa Camii C) Dabakhane Camii
B) Sümbül baba türbesi D) Meydan Camii

15) Tokat için “Alimler ve Şairler Şehri” diyen alim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ceyhuni B) İbn-i Kemal C) Zileli Talibi D) Evliya Çelebi

16) Roma Komutanlarından Sezar'ın “Veni, Vidi, Vici” yani “geldim, gördüm, yendim” dediği Tokat'ın ilçesi hangisidir?

- A) Zile B) Pazar C) Artova D) Niksar

17) “Tokat'taki en büyük Osmanlı anıt eseridir. Sultan II. Selim zamanında 1572 yılında yaptırılan camii aşağıdakilerden hangisidir?

A) Behzat-ı Veli Camii

C) Ali Paşa Camii

B) Takkeçiler Camii

D) Ulu Camii

18) El sanatları bakımından Tokat’a ait iki özgün desen vardır. Bunlardan birisi “Tokat İçi Dolusu” diğeri “Tokat Elmalısı” desenleridir. Bu el sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bakırcılık B) Yazmacılık C) Yayıkcılık D) Ahşap oymacılığı

19) Evliya Çelebi’nin Seyahatname ’sinde belirttiği Tokat İline özgü el sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bakırcılık B) Çini Sanatı C) Taş Oymacılığı D) Halıcılık

20) Gaziosmanpaşa Bulvarı üzerinde 1626-1632 yılları arasında yapılan günümüzde ticaret merkezi olarak kullanılan tarihi yapı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Pervane Hamamı B) Dervişoğlu han C) Taşhan D) Şehir Hamamı

21) I) Değmen benim gamlı yaslı gönlüme.

II) Hey on beşli on beşli

III) Burçak tarlasında yar yer gelin olması

Yukarıdaki türkülerden hangisi Tokat iline ait bir türküdür?

A) I ve III B) Yalnız II ve III C) I ve II D) I, II ve III

22) Günümüzde mesire yeri olarak kullanılan Roma ve Bizans döneminden kalma yerleşim yeri aşağıdakilerden hangisidir?

A) Boraboy B) Comana Pontika C) Topçam D) Zinav

23) Zinav Gölü'nde kamp yapmak isteyen bir turist aşağıdaki yörelerden hangisine gitmesi gerekir?

A) Turhal B) Zile C) Niksar D) Reşadiye

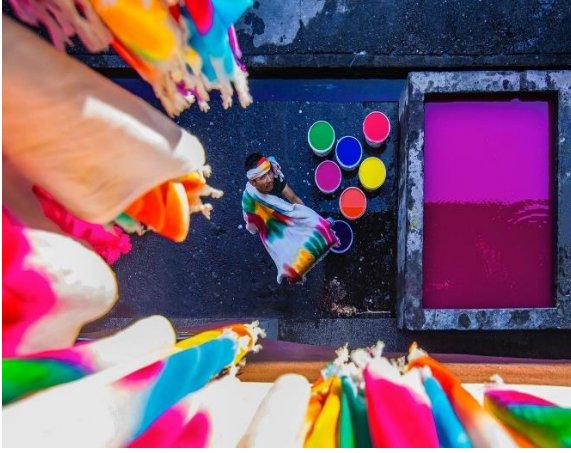
24) Dünya tarafından Drakula diye bilinen Kazıklı Voyvoda III.Vlad (Tepeş)'ın aşağıda yer verilen yerlerden hangisinde tutsak olarak kaldığı bilinmektedir?

A) Niksar Kalesi B) Turhal Kalesi C) Tokat Kalesi D) Erbaa Kalesi

25) Aşağıda yer verilen ilim ve fikir adamlarından hangisi Tokatlıdır?

A) İbni Kemal B) Gazali C) İbni Sina D) İbni Haldun

EK 5: Tokat'ın Tarihi ve Kültürel Değerlerine Yönelik Görseller

Görsel 1. Tokat Kumaş Boyama

Görsel 2. Desen Boyama

Görsel 3. Tokat Cevizi

Görsel 4. Tokat Tarhanası

Görsel 5. Tokat Saat Kulesi

Görsel 6. Tokat Balıca Mağarası

Görsel 7. Tokat Kebabı

Görsel 8. Tokat Yaprığı

Görsel 9. Tokat Ali Paşa Cami

Görsel 10. Tokat Kalesi (Üzümcü, 2021).